

HENRICI THEODORI A. A. F.
PAGENSTECHER, 21.

Juris-Consulti & in Regia Duisburgensi Academia
Antecessoris,

DISSERTATIONUM
TRIAS,

- I. De Sceptro, Majestatis insigni.
- II. De Regali Alluvionum Insularumque
in Flumine publico natarum jure.
- III. De Appio Claudio Centemmano.

LEMGOVIÆ,
EX OFFICINA MEYERIANA.
MDCCXXXIX.

51

HENRICI THEODORI PAGENSTECHER,
ORATIO
DE
SCEPTRO, MAIESTATIS
INSIGNI,

Publice dicta Idibus Octobris MDCCXXXV.
CUM MAGISTRATUM ACADEMICUM IN ALMA
DUISBURGENSI SOLEMNITER SUSCIPERET.

*Quod faustum, felix fortunatumque esse jubeat Supremus
omnium Academiarum atque Scholarum Stator & Con-
servator, DEUS OPTIMUS MAXIMUS!*

*Quotquot honora praesentia vestra actum hunc condecoratis,
AUDITORES, Cives, Hospites, suo quisque loco atque
ordine honorandi, colendi!*

Qui olim, ita ferente occasione, cum quadam
mei fiducia in concionem adscendere solebam,
atque ingenito quasi ardore ad dicendum in-
flammabar; jam hodie quidem, ubi hoc tam
festo atque solemni Academiae die verba mihi
facienda sunt, nescio quid rei sit, qui me adeo sollicitum

atque sterilem deprehendo, ut, quid vel quomodo dicendum sit, vix reperiam. Causas, quibus multi, publice dicturi, vehementer sese perturbari, dicunt, vel mentiuntur, has ipse ex hoc eodem loco, si recte meministis, & risi aliquando & explosi. Sed est nunc quidem, quæ me angit, gravior quædam arque justior sollicitudo. Est ipsiusmet, quem hodie celebramus, Diei, immo, quod Sermone hoc auspicaturus sum, gravissimi Muneris consideratio; Est magnifica illa, Academia, hodie custodiæ meæ traditorum, liceat ita loqui! Kleinodiorum pompa; Est, est, ut ipsam rem dicam denique, utriusque, quod oculos, immo animum, percellit, utriusque Sceptri fulgur. Verum enim vero, dum sic cogitationibus meis circa Sceptrum dubius volutor, ecce, & res mira dictu! idem, quod premere me modo videbatur, nunc iterum me erigit Sceptrum: & jam, veluti quodam modo adsuetus Sceptro, de ipso Sceptro hac hora quædam in medium proferre in animum induxi. Sic est, A.A., & cur vos in antico Sermonis mei diutius detineam? Dicam DE SCEPTRO! Verum de Sceptro, non in genere, nimis longa enim foret Oratio: neque de Sceptro, tamquam de Symbolo, quale est quoque, Justitiæ, fidei, aut veritatis; Sed tantum, quatenus est *Symbolum Potestatis* atque *Majestatis insigne*. Materia certe, & huic diei, & illi, quod sustineo, muneri, maxime conveniens, tum &, nisi me quidem omnia vehementer fallunt, Illustri Auditorio dignissima! Materia vero, tam ardua simul atque difficilis, ut ad eam, pro merito exponendam, vel exercitatissimus quisque facile despondeat animum! Sed unicum mihi est, in vestra humanitate præsidium positum. Vos rogo atque obtestor, ut, dum infantili lingua ad Sceptri sublimitatem adniti conor, Vos vestræ me benevolentiae alis sublevare, atque, ex formula antiqua, linguisque animisque favere velitis!

Sce-

Sceptrum, ut communiter sentiunt, dicitur a Græco Σκήπτω, *nitor, incumbo*: estque nihil aliud, quam *Scipio* vel *baculus*, quo quis vel ambulans niti, vel stans & quiescens incumbere possit. At quid aliud est *Potestas*, quam baculus quidam, quo & ipsi, qui ea præditi sunt, cum suis, tum & alii, opem auxiliumque eorum implorantes, contra vim injuriamque omnem tuti esse possunt; Eleganter propterea, maximi illius Assyriorum Regis, Sennacheribi, Imperator & belli dux, Rabshake, (a) in obsidione Hierosolymæ, tum & ipse Deus, apud Prophetam Ezechielem, (b) Ægyptiorum Regem, Pharaonem, cui temere scilicet confusus fuerat populus Israeliticus, non *Sceptro*, sed *scipioni* cuidam *arundineo* comparant. „Ecce (sic verba „sonant) (c) fiduciam habueris in scipione isto quassatæ „arundinis, in Ægyptio, quo si quis innixus fuerit, intrans volam ejus perforabit eam; ita est Pharaon, Rex „Ægypti, omnibus, fiduciam habentibus in ipso. „ In specie autem, pro Sceptro, *Hasta* usos fuisse Veteres, tum & ipsis Diis suis hastas addidisse, quin Sceptra, sive, hastas, pro Diis coluisse & per sceptra jurasse, passim in eorundem monumentis legimus. At, quid convenientius, quæso, ad vires, robur potestatemque indicandam, bellico illo atque ad profligandos hostes idoneo instrumento, Hasta? Immo, quid convenientius, quam ut & illi, quorum, ut in ipsos Dei, sic in proprios greges imperium est, sive, ut uno verbo dicam, qui Dei tantum non in hisce terris per omnia vicariatum sustinent, quam ut & hi, eodem potestatis insigni utantur? Cuinam populo origo hujus symboli proprie adscribenda sit, mihi equidem difficile est definire. Sed de Assyriis tamen, omnium gentium antiquissimis, apud Genialium Dierum scriptorem (d) refert Herodotus, singulos Babyloniorum, præter annulum si-

(a) 2 Reg. 18. v. 21. Jes. 36. v. 7.

(b) Cap. 29. v. 6. seq.

(c) d. Lib. 2. Reg. & d. cap. 36. Jes.

(d) Alex. ab Alex. L. 1. c. 28.

gnatorium, gestasse baculum affabre factum, in cuius apice (quod mihi quidem valde notabile videtur) aut lili-um, aut aquila, aut aliud quoddam symbolum conspici-ebatur. Si sacras revelatæ Religionis Pandectas consu-
linus, nihil sane frequentius est, quam ut & ibi summa po-
testas eodem Sceptri exprimatur symbolo. Testor omnia
illa loca (a), ubi de Babylonæ, Ægyptiorum, Syriæ, Moa-
bitarum, aliorumque regum Sceptro, mentio injicitur. Et
quid mirum ergo, & ipsum spirituale Messiaë regnum sub
Sceptri symbolo venire? Maxime, cum & ipsum *medium*,
quo Regnum illud, in tempore, a Judæis ad alias gentes
protendendum erat, Verbum scil. Dei atque prædicatio
Evangelii, eodem symbolo exprimi videamus. Notus est
locus. (b) „Emissurus est Jehova Sceptrum regni tui,
„Domine, e Zione, dicens: Dominare in medio inimico-
„rum tuorum! „ Præviderat illud jam diu ante vir ille,
cui, ut de se ipse prædicabat, oculi aperti erant, audiens
sermone Dei & noscens visiones Excelsi: „Procedet (di-
„cebat) (c) stella ex Jacobo & exsurget Sceptrum ex Is-
„raële, quod franget latera Moabitarum & destruet omnes
„eos, qui pone sunt. „ Licet dubitandum non sit, eo ipso
vaticinio *temporale* quoque populi Israëlitici, & *Regium*
quidem, indigitari Sceptrum. Vel ipsa enim Sacræ Scri-
pturæ litera (d) testante, implementum invenisse suum in
illo, quem ipse a pedo ad Sceptrum evexerat, Viro secun-
dum cor Dei; hunc enim, ut finitimos alios, sic & Moabi-
tas, adeo percussisse, ut servi ipsius fierent, adferentes mu-
nus. Et hoc quidem initium fere illius, in populo Israë-
litico, temporalis Sceptri! Volumus & finem? Hoc multi
quærun- in decantatissimo Jacobi Patriarchæ vaticinio.
Refert Moyse (e), Jacobum, nunc morti vicinum atque
filiis

(a) Jhes. 14. v. 5. Zach. 10. v. 11. Amos. 1. v. 5. Jerem. 48. v. 17.

(b) Ps. 110. v. 2. conf. Jhes. 2. v. 3. (c) Num. 24. v. 17.

(d) 2 Sam. 8. v. 2. (e) Gen. 47. v. 31. & 49. v. 10.

filiis suis benedicturum, cum se inclinasset ad cervical lecti sui, five, ut Apostolus, (a) Græcos secutus, cum se inclinasset ad mucronem baculi, vel, ut Lutherus reddidit, Sceptri sui, in benedictione filii Judæ, inter alia, in hæc erupisse verba: „Non recedet Sceptrum a Juda, neque Legislator e medio pedum ejus, usque dum veniat Schilo.„ Verum enim vero, si nobis nostram ad hæc expromere licet sententiam, ego quidem lubens accedo sententiæ, existimantium, (b) verba Jacobi, non disjunctive, sed conjunctive, & hoc sensu accipienda esse: Non recedet Sceptrum *cum* Legislatoribus, ita ut, licet recedat Sceptrum, non æque recessuri sint Legislatores. Nisi enim hoc, vel alio commodo sensu, explicentur, impossibile est, statuere, Sceptrum, pro Majestatis insigni sumtum, vel in Israëlitico populo, vel in tribu Juda, ex Sententia Patriarchæ, mansurum usque ad adventum Messiae. Quid? An non jam statim Sceptrum a Juda æque, ac ab Israële recessit, in utraque illa captivitate, tum Assyriorum, tum Babyloniorum, atque in alios translatus fuit? Recessurum autem, vel ipse Ezechiel Propheta eo loco (c) indicat, ubi regnum Judæ, vel, urbem Hierosolymam, viti alicui, plantatæ secundum aquas, frondosæ atque fructiferæ, cum comparasset, tandem de Zedekia, ultimo Rege, loquens: „Sed, „ait, ignis exiens de scipione robusto ramorum ejus, fructum ejus consumit, adeo ut non sit in eo scipio robustus, „audite! virga dominatura.„ Et sane Majestas tantum est potestatis *summæ*, summa autem vocari non potest, quæ aliis subjecta est. Et annon porro, postquam res, & Assyriorum & Babyloniorum, ad Cyrum, Persarum Regem, devenerunt, proprio orbatus Sceptro, Juda aliud, Per-

(a) Hebr. 11. v. 21.

(b) Reiz. ad Godwin. M. G. A. L. I. c. I. §. 16. not. 10.

(c) Cap. 19. v. 14.

Perficum Sceptrum, venerari debuit? Doceat id vel solum, & quis ignorat? aureum illud, sed tremendum, Ahasveri Sceptrum; (a) Ahasveri, qui, ut nos sentimus, fuit celebris ille Xerxes, Darii Hytaspis filius, terror Græcorum. Sic nec sub Alexandri posteris, ante Asmonæos, Sceptrum habuere Judæi, & multo minus denique, sub Romanis. Cum scilicet & jam ante id tempus, quo natus est Christus, a Pompejo devicta, immo in provinciæ formam redacta, & ipso illo nativitatis Christi tempore, Imperatoris Augusti Sceptro subjecta fuerit. Sed, quid audio, dicis, *Sceptro Augusti*? Sic est, Augusti Sceptro! Augustus est enim, cui, Bruto jam & Cassio cæsis, Pompejo apud Siciliam oppresso, Lepido exuto, interfecto Antonio, aliisque ferocioribus per acies aut proscriptione sublatis, cum sic jam solus imperii potens erat, cui per Legem, quæ in Libris Juris nostri *Lex Regia* vocatur, ab ipso S. P. Q. R. imperium solemniter datum erat atque delatum. Id quod nos alias latius & ex professo, ut dicitur, vel commonstrasse, vel etiam demonstrasse, adhuc recte meminimus. Atque hæc quidem, sine dubio, vera quoque ratio est, quod Augustus & ipse, potestatis quoque summæ insigni, Sceptro, inquam, usus fuisse, legatur apud *Suetonium*. (b) Sed mirum hoc cuiquam videri possit, recordanti, Sceptrum proprie *Regum* esse insigne, Augustum vero, tanquam sub initium stabiliendæ Monarchiæ, omnia, quæ vel Regis, vel Regii aliquid sapere videri poterant, diligenter solliciteque abnuisse atque declinasse. Verum non est hæc, quanta videtur, difficultas! Veluti enim Augustus, præter alia, libertatis quoque tempore nota, officia, sæpissime quoque Consulatum gessit, sic & hac in parte, atque hoc sufficit! Princeps πολιτικωτάτος dici potest, *Consules* tantum imitari videri voluisse, quippe quos & ipsos, etiam liber-

(a) *Esth.* c. 4. v. 11, c. 5. v. 2. c. 8. v. 4.(b) *in Galb.* c. 1.

libertatis tempore, Sceptro, five, Scipione eburneo, cui aquila superimposita, usos fuisse, res tralatitia est atque in vulgus notissima. Vetus Epigramma:

Consulibus Sceptrum, mensis decus, arma tablistis.

Juvenalis: (a)

Da nunc & volucrem, Sceptro quæ surgit eburno.

Prudentius: (b)

Cum Consulatum initis, ut vernæ solent,

Aquila ex eburna sumit arrogantiam

Gestator ejus, ac superbit belluæ

Inflatus osse, cui figura est alitis.

Adeo, quod ad Augustum, de quo modo dicebam, ejusque Sceptrum attinet,

Non semper ea sunt, quæ videntur, decipit

Frons prima multos; rara mens intelligit

Quod interiore condidit cura angulo.

Sed quid de Augusto, ejusque Sceptro, loquor? Annon & in ipso illo, in quo vivimus, Imperio, Romano, ut vocatur, Germanico, Sceptrum invenimus, Potestatis, immo Majestatis, Symbolum eminentissimum? Et quis nostrum, potentissimum illum, primum e Germanis, Francicum quippe, Romanorum Imperatorem, Carolum M., ignorat? *Sceptrum nostrum* (inquit ipse, (c) apud Monachum Sangellensem) *quod, pro significatione Regiminis nostri, aureum ferre solemus?* Filium quoque ejus, Ludovicum Pium, coronam auream auro fulgentem, & baculum aureum in manu tenuisse, scribit Theganus. Inter insignia, quæ Conradus I., moribundus, Henrico Aucupi transmisit, apud Luitprandum aliosque, Sceptrum quoque memoratur. (d) Et quam Sceptrorum divitem, simulque liberalem, oportet fuisse Fridericum I.? De quo

B

Gun-

(a) Sat. 10 vs. 43. (b) Peristeph. Hymn. 14. vs. 146. seqq.

(c) Hert. Notit. Regn. Franc. vet. c. 4. §. 13. Comment. & opusc. Vol. 2.

Tom. 1. p. 372.

(d) Struv. S. I. P. c. 8. §. 30. not. ***

Guntherus, prout verba jacent, Libro Sexto (a) Ligurini testatur, eum *frequenter & munera & Sceptra misisse* Angliæ Regi, Henrico II., quem sic scil. Imperatori scribentem introducit:

*Gratulor, & nostris merito congaudeo Regnis,
Cum tu cunctorum, quos cernunt sidera, Regum
Maximus, & toto nulli cessurus in orbe,
Fœdera nostra tamen, Regnique minoris, amico
Affectu non spernis opes, missisque frequenter
Muneribus, Sceptrisque, potens nos Rector honoras.*

Verum enim vero, uti Guntherum hoc quidem loco in mendo cubare, atque, non *Sceptris*, ex ipsius sententia, sed *Scriptis*, sive, literis ab Imperatore frequenter missis, honoratum fuisse Angliæ Regem, ex Radevico, tanquam ex ipso fonte, non ita diu ostendit Clarissimus *Speciminis Guntheriani* Editor, (b) quem heic laudare, vel ipsius prohibet præsentia; ita rei, sic nunc satis notæ, diutius immorari, superfluum judico. At, quam conspicua est tamen Imperatorii hujus Sceptri vis atque dignitas, vel in Feudis illis Ecclesiasticis majoribus, quæ adhuc hodie, voce vernacula Latine reddita, *Sceptri Feuda* vocantur, eo quod investitura de Regalibus, in iis per Sceptrum fiat, vel, facta fuerit. Olim Imperatores, veluti alios Principes, vi summi imperii, ipsam quoque dignitatem Ecclesiasticam contulisse, & Episcopos aliosque Prælatos investivisse atque constituiisse, non est, quod multis probare debeam. Ipsum illud Gratiani, Monachi Bononiensis, a Gregorio XIII. Pontifice Summo, confirmatum decretum, memorabilem nobis Canonem (c) reliquum fecit, ubi ipse Hadrianus Papa, cum universa Synodo, dicitur, postquam Longobardorum Regnum ad Carolum M. pervenis-

(a) v. 188. seqq.

(b) Jo. Hild. Withoff, Collega noster, *Specim. Emend. ad Gunth. Ligur. p. 157. seqq.*

(c) *Dist. 63. can. 22.*

venisset, & præterea Imperium in Urbem Romam & alias Italiae Provincias ei deferretur, ipsi Carolo quoque, tamquam jus Regium, *tradidisse*, (auditis ipsa verba!) *vim & potestatem eligendi Pontificem: insuper Archi Episcopos & Episcopos, per singulas provincias, investituram ab eo accipere, definivisse; & ut, nisi a Rege laudetur & investiatur Episcopus, a nemine consecraretur.* Porro cum Ottonis M. tempore, Episcopis secularis quoque potestas & Regalia attribui cœperunt, cui rei occasionem dedisse videri potest, accepto Lotharingiae Ducatu, ipse Ottonis M. frater, Bruno, Episcopus Coloniensis, ab eo tempore, non solum illis officium Episcopale & dignitas Ecclesiastica, sed potestas quoque secularis, & Regalia, ab Impp. collata sunt. Testis sit iterum, quem modo citabam, Gratianus noster, in Decreto, (a) referens, ad exemplum Hadriani Papæ, Leonem VIII. cum toto Clero atque populo, contulisse, scil. tamquam jus ad Regem constitutum pertinens, Ottoni I. Regi Teutonicorum ejusque successoribus Regni Italiae, facultatem eligendi Pontificem, nec non, investien- di Archi-Episcopos & Episcopos. Verum, quæ postea accidit mutatio, fatalibus præcipue Henricorum IV. & V., nec non Pontificum Gregorii VII. & Paschalis II., temporibus adscribenda est; Tum enim ab horum parte urgebatur, *nec posse, (b) nec debere dari, per virgam vel per annulum, Episcopatum vel aliam Ecclesiastici juris investituram, a laicali manu; Et, quicumque Episcopatum, vel investituram talem, acceperint, excommunicandos, vel, ut in Concilio Tridentino (c) dicitur, non per ostium ingres- sos, sed fures & latrones habendos esse.* Egregie vero, si Dis placet, & juri convenientissimum! Quid? an non ipsa potius sana ratio docet, nisi bicipitis, quale hominis,

(a) d. Dist. 63. can. 22.

(b) Ex Sigeberto Gemblacensi, Struv. S. I. F. cap. 3. aph. 7. num. 4. & Struv. filius S. I. P. cap. 10. §. 21.

(c) Sess. 23. c. 4.

fic Reip., monstrum statuere velimus, penes quem in Republ. τὸ κύριον est, penes eum omnes Reipubl. partes esse debere? Ita, ut verissimum sit, quod ille, (a) monstrum & ipse cæteroquin Imperatoris, dicere solebat, εἰς κοίτας ἐξω, εἰς Βασιλεύς! An putamus autem, A.A., hisce simili-
busque Papæ forte objectis, eum a sententia sua sese dejici passum fuisse? Nequaquam. Maluit fidelissimus animarum Pastor, omnia mundana contemnere suos, quam ut, legitimam adgnoscentes potestatem, a pedo aberrarent suo; id est, maluit Paschalis cum Henrico V. conventionem inire, vigore cuius Episcopi, aliive Prælati, Ducatus, Marchias, Comitatus & Regalia dimitterent, modo Imperator vicissim Pontifici investituras Ecclesiasticorum cederet. Quam conventionem quum postea implere non posset Pontifex, eo quod turbas moveret Clerus, territoria, nec mirum! atque Regalia dimittere recusans, Imperator quidem investituras Episcoporum rursus exercere cœpit, cuius rei, ne alia nunc adducam, exemplum unum dabit Chronicon Citizense (b) Pauli Langii Monachi, in persona Rokardi Archipræsulis Magdeburgensis; sed novis tandem litigiis ortis, cum & Imperium in se attritum, & propter anathema, a se deficere videret, Patrisque metuens exemplum, congregato, anno supra millesimum centesimo vigesimo secundo, juxta Wormatiam maximo Principum conventu, investituram tandem Ecclesiasticam Pontifici Calixto II., sive, Legato tum temporis Sedis Papalis Lamperto, qui postea summus Pontifex & ipse factus Honorius dictus est, resignavit, solam sibi investituram de Regalibus, Sceptro, ut supra dixi, expediendam, reservans. Ubi illud tamen simul Imperatori concessum fuit, ut, si forte in eligendo partes fiant,

(a) Caligula, ap. Sueton. in vit. ejus c. 22.

(b) Apud Jo. Pistorium *Rer. Germ. Script.* Tom. I. p. 1153.

fiant, Imperatoris arbitrii sit, Episcopum, quem voluerit, ex Primatum suorum consilio petere.

*Hoc etenim sibi jus collatum a Præsule summo,
Rege sub Henrico, testatur Curia, Quinto;
Ut, si forte novo certat de Præsule sedes,
Nec valet imposito sopiri sine querela,
Debeat ipse suas mox interponere partes,
Arbitrioque suo Pastorem ponere sedi;
Nec prius electum quemquam de jure sacrandum,
Quam Sceptro Princeps Regalia præstet eburno.*

Audivistis, de conventionem hac, Imperatorem inter atque Papam inita, elegantissimi, quem supra laudabam, Guntheri verba, e Ligurini Libro primo. (a) Qui tamen in eo, quod dicit, Sceptro *eburno* Principem Regalia præstare, sine dubio vel erravit, vel licentia poëtica abusus fuit; Siquidem constat, Imperatores Sceptro usos fuisse, non eburno, ut Romani olim, sed aureo, vel argenteo. Rem claram faciet vel solum *Imperii* illud *Sceptrum*, quod adhuc hodie, cum pluribus aliis Imperii insignibus, Noribergæ adservatur. Et ecce! (b) ibi, Sceptrum Imperiale, ingens, argenteum, leviter inauratum. More vulgarum Sceptrorum, ornatu destituitur, in summitate tantum folia querna sex habens, quorum tria per alternationem sursum, totidem deorsum vergunt, desinitque in querneam glandem. Ex qua descriptione simul adparet, facere nos quoque cum illis non posse, (c) qui Imperii Sceptrum hoc, ipsummet esse, putant, *Caroli M. Sceptrum*, quippe, quod non argenteum, sed aureum fuisse ex ipsiusmet ore audivimus supra; ut proinde non minus exceptio, ad quam confugere quis forte posset, *aureum* quoque de *inaurato* dici, nihil efficere possit; cum ostendi prius deberet, *Caroli M. Sceptrum* tantum inauratum fuisse.

B 3

Acce-

(a) *vs. 564. seqq.* (b) *Struv. S. I. P. 1. 8. §. 30.*
(c) *v. Struv. d. §. 30. not. ****

Accedit, quod Caroli M. Sceptrum cum ipso Carolo sepultum fuit, veluti Ademarus in Chronico testatur, Ottonis III. temporibus, qui tumulum ipsius aperiri fecerat, & Sceptrum ejus ibidem repertum fuisse; ut taceam nunc de usitato cætroquin, hastas quoque cum defunctis sepeliendi, more; neque dicam, in historia Ludovici Pii non memorari, Sceptrum tale ipsi fuisse traditum. Aliud igitur confectum esse oportet; a quonam vero Imperatore, meum non est dicere. Utcumque erit, hoc idem illud Sceptrum est, quod, tum in Coronatione Imperatoris, præter alia adhibenda solennia, Consecrator Imperatori in manum dextram tradit: Hoc idem illud Sceptrum, quod in omni solemni Curia, sive, Processione, Imperatori præfertur. Et ecce! (a) veluti in solemnibus Coronationis, Pomum Imperiale, a Consecratore sibi traditum, secundum Auream Bullam, Electori Palatino reddit Imperator; Ensem vero, similiter traditum, Saxoni; Sic, in processione, Palatinus, vel nunc Bavarus, Pomum Imperiale, Saxo Gladium Imperatori præfert. Sed quis ille est, A.A., quis ille est, cui Sceptrum redditur? Quis ille, quis ille, ad dextram Palatini, vel Bavari, qui Sceptrum Imperatori præfert? Mihi certe, quo minus dignoscere possim, vel Sceptri fulgur, vel ipsius sanctitas personæ, oculos fere obfuscant. Adgnosco tamen, adgnosco! Est Serenissimus, o! lætum atque augustum nomen, Serenissimus atque Potentissimus Elector Brandenburgicus. Et jam recordor, hunc, hunc esse, cui, vi Archi-Camerariatus sui, jus hoc, & in omnibus quidem (b) indistincte Imperii Civitatibus, jus hoc, Sceptrum Imperatori præferendi, ex Aurea Bulla, soli competit. Et quam admirabile est, atque notatu dignum, inter omnes

(a) Kemmerich. *Introd. ad I.P.* L.3.c.2.§.26. L.4.c.6.§.27. & c.12. §.3.

(b) vid. de Ludewig. *ad A.B. tit. 22. §. 3. lit. x.* Struv. *S. I. P. cap. 9. §. 26. & Corp. Hist. Germ. Tom. 1. p. 622. §. 15.*

omnes Imperii Archi-Officiales, soli Familiæ Brandenburgicæ Sceptringeri dignitatem commissam fuisse! Respexit sine dubio Imperium ad Potentiam Serenissimæ illius domus, atque, ut verbis Viri Clarissimi (a) utar, *potentiæ suæ Symbolum illis voluit commendare Principibus, quorum robur atque fortitudo consilio temperata, quorum virtus bellica, civili prudentia sustentata, & hostilem vim abarceret, & eorundem artes ac dolos prævideret atque frustraretur.* Verum, quam belle simul & hic in humanis rebus luisse, dicemus, Divinam Providentiam! Est hæc scil. eadem domus illa Brandenburgica, cui, præter Electorale Sceptrum, Regium quoque Sceptrum destinaverat Ille, cujus est unice, coronas atque Sceptra distribuere. Sic est, destinaverat Summum Numen, atque in plenitudine temporis effecit, tum, tum, quando Unctio suo, Gloriosissimæ memoriæ FRIDERICO, Borussiae Regni Sceptrum in manus tradidit: FRIDERICO, Augustæ proli magni illius FRIDERICI WILHELMI, sub cujus auspiciis, ante integros hos nunc octoginta annos elapsos, in hac Urbe, hæc quidem bonarum artium officina primum aperta fuit; cui primo quoque, utrumque hoc, quod coram cernitis, Sceptrum, hæc debet Academia. Et permitte mihi nunc, Paterni atque Aviti Sceptri heres dignissime, Potentissime FRIDERICE WILHELME, Rex ac Domine noster longe clementissime, permitte, ut, in publica hac panegyri, Sceptrum tuum pronus atque humilis exosculer. Non est hoc scil., quale Persarum Regum, horribile atque tremendum Sceptrum: immo est horribile atque tremendum, sed improbis atque maleferiatis, sed hostibus atque inimicis tuis! De cætero, comparo illud clementi atque felicissimo Augusti Sceptro, Rex auguste, Rex felicissime! Quotiens prudentissimos illos, quorum vel Sagi, vel Togæ tempore, uteris consilio, Ministros,

tam-

(a) Jac. Tollii *Adlocut.* p. 8.

tamquam totidem (dicam verbis Prophetæ Jeremiæ) (a) virgas vigilantes, confidero, jam certe Sceptrum tuum, tamquam Sceptrum multis oculis plenum, immo tamquam πολυοφθαλμος Osiridis Sceptrum, (b) contemplari mihi videor. Sed si tuam ipsius in cognoscendis rebus perspicaciam, inque exequendis negotiis celeritatem viresque; jam quidem Aquilam, non Romanam, sed propriam tuam, Borussicam aut Brandenburgicam, immo, quam vel ipsi Imperio imputare possit Domus Tua, bicipitem Aquilam, Sceptro tuo impositam, videre videor. Quotiens Te, tamquam castissimum Divini Numinis cultorem confidero, tamquam fortissimum Religionis atque Sacrorum vindicem adfertoremque, jam, jam, Sceptrum tuum mihi vera Moyfis ad cælum erecta virga (c) videtur, immo, quod sub cœlesti Archi-Episcopo geris, summe in hisce terris Episcopo noster, mite quoddam boni pastoris pedum. Quotiens autem validissimas illas copias, quas vel ipsissimis hisce temporibus, pro salute Imperii, educis, Imperii Sceptriger, easque simul, quibus Præsidia atque Munimenta finium tuorum provides, jam, jam, in Sceptro tuo Herculis quamdam clavam adgnosco, immo, in subjectos gigantes fulmen intorquentis cupressinum ipsius Jovis Sceptrum. (d) Sed si Te denique, Heros invictissime, tamquam indulgentissimum Musarum patrem confidero, qui & mediis in armis, artes liberales, Scholas, Academias, foves, nutris, protegis; jam iterum Sceptrum tuum, verum mihi Apollinis Sceptrum (e) videtur. Testis sit vel hic ipse dies, hæc ipsa, qua loquor, hora; ubi, cum tot Provincias, Regiones, Urbes, hostili ferro, flamma, vastatas, aut vastari videmus, Tuum quidem, Tuum a Deo benedictum Sceptrum, nobis in hoc Parnaso nostro

(a) Cap. I. v. II. vid. Saavedr. *Symb. Polit.* 55. p. 449.

(b) v. Pomey *Panth. Myth.* p. 280. seq. (c) *Exod.* 17. v. 9. & II.

(d) Pomey *Panth. Myth.* p. 10. (e) Rhodigin 7. *Lect. Antiq.* 29. p. 383.

stro adhuc otuari, cum Musis agere, immo sub vite atque ficu nostra vivere, permittit; Tu, dicemus,

Tu bella, (a) PRINCEPS, inter, & aspera

Virum arma, menti templa foves bonæ,

Martique conjungis Minervam

Et profugas Helicone Musas.

Te Francofurtum, gurgite proximo;

Te Mons Borussus, Saxaque Regia;

Te Teutoburgum, Salanæque

Munificum celebrant Camenæ.

Et hæc sunt quidem, A.A. O.O. H., quæ, pro ratione temporis, sic breviter habebam dicere. Dixi, nec pœnitet dixisse. Immo nondum dixi. Neque enim discedere hinc possum, nisi prius Tibi, Academiae CURATOR, Vir Amplissime, tum & Vobis, quotquot præterea adestis, omnium ordinum, graduum ac dignitatum, AUDITORES, Cives, Hospites, Fautores, Amici, gratias agam pro honorifica, qua diem & actum hunc condecorare voluistis, præsentia: ago autem & meo, & Academiae nomine, quas possum, maximas.

Nisi & in specie Te primum compellem, Academiae nunc PRO-RECTOR, Vir Maxime Reverende. Gratias Tibi habeo, quas possum maximas, pro eo, quo me beasti, honore, qui me in Munus, ab Amplissimo Senatu mihi collatum, tam solemniter, nec sine benevolentiae contestatione, immittere haud dedignatus fuisti. Gratulor sane hac de re impense mihi, qui, non sine animi voluptate recordor, Te, Te, esse quoque, qui, ante elapsos hos nunc fere 14. annos, e Regio Lingensi Athenæo ad Illustrem Scholam Hammonensem evocatum, nomine Senatus Scholastici, in Professorium me Munus tum temporis

C

immi-

(a) v. Francii *Pœmat. edit. alt. p. 315.* ubi tamen, uno mutato vocabulo, & quartæ, postea erectæ, Academiae Regiæ simul meminimus.

immiseris. Gratulor mihi, cui amicum, quicum ego, a mea quoque parte, quantum scio, incorruptam hactenus colui amicitiam, in hoc, nunc provectioris ætatis, vigore, adhuc conspiciere contingit; veluti & Tibi de hoc Dei beneficio, & speciatim quoque, de Rectoratu sic feliciter deposito, ex animo gratulor.

Sed & Tibi, & Vobis, omnium Facultatum PROFESSORES Excellentissimi, Collegæ honorandi, plurimas gratias habeo, qui communibus calculis vestris Magistratum hunc mihi conferre haudquaquam dubitavistis. Si ad onus, ut in aliis, sic certe in hac quoque Academia, huic Muneri conjunctum, respicere licuisset, ego quidem, ex animi sententia loquor! lubens illud deprecatus fuissim; Verum nec ætas mea patiebatur, aliquod pro Rep. onus defugere, nec amor ille, quo sum erga Academiam, quam *Patriam* jure vocare possum, quam & Parens olim noster eruditione ac diligentia sua celebriorem reddidit, & cujus Curam quoque Avus noster, *Arnoldus Gisbertus Pagenstecher*, gessit, eo tempore, quo, nomine Serenissimi Electoris, apud Aulam Palatinam residebat; tum denique, nec tam iniquus sententiæ de me vestræ æstimator esse debebam. Igitur nunc, Sceptro fretus Divinæ potentiæ, quod felix faustumque sit! Munus hoc in me suscipio; illud quidem enixe rogitans, ut ope, consilio, &, quod majus mihi est, candore & benevolentia, ne umquam mihi deesse, sed, quem ipse in me deprehendo, pro tuendo decore Sceptri, Zelum vel sic potius adjuvare, immo excitare velitis.

Vobis autem, Ornatissimi Juvenes, ingenuum STUDIOSORUM sanguen, quid est, quod, sub auspiciis Muneris mei, vobis præcipue proponam, quam ipsissimum, quod coram cernitis, utrumque Sceptrum illud? Est hoc, ut audivistis, Justitiæ simul, ac Potestatis Sceptrum: neque sane, penes me, vel, Ampliss. Senatui stat, pa-

pati, quo aliquid contra decus ejus admittatur. Verum ego quidem, ita exaudiat Deus votum meum! omnia bona mihi de vobis polliceor: Et sic idem hoc Sceptrum, Vobis, o, Mei! verum amoris erit atque caritatis Sceptrum.

Ast, ut ad Thronum tuum denique adrepas Oratio nostra, cœlestis Sceptryger, DIVINE JESU,

Qui terram inertem, qui mare temperas

Ventosum, & Urbes, regnaque tristia,

Divosque, mortalesque turbas

Imperio regis unus æquo;

Tibi primum immortales gratiæ debentur, qui diem hunc, Academiae nunc octogesimum, in hac adhuc benedictione illucescere fecisti: O! utinam idem, & mihi, & Academiae, nobisque omnibus, in Gratia tua illuxerit! Aperti sint, precor, oculi tui super hanc *Kiriath-Sepher*, noctes atque dies. Adesto tu nobis, in consiliis nostris præsens atque præsiciens Numen. Fac, ut, qui in hoc horto instituuntur, furculi, tamquam vera manuum tuarum plantatio, feliciter succrescant in Scipiones, Ecclesiae olim atque Reipubl. utiles futuros. Conserva nobis, quibus tum Academiae Cura, tum harum Terrarum Regimen commissum est. Conserva ipsum Regem, Gloriosissimum FRIDERICUM WILHELMUM; Fac, ut dum Aquila illa ad Te, o! Sol Justitiæ, evolat, ea & illustretur radiis tuis & refocilletur identidem; dumque nidum suum in rupe ponit, in Te, o! Salutis petra, hinc hinc illa, tuta atque secura, longe lateque Sceptrum suum vibret in præsidium atque tutelam tuorum. Sic rege, sic dominare in nobis, Rex Regum, Domine Dominantium; in Nobis, veluti in universo, qui Sceptro tuo homagium præstitit, populo tuo. Usque dum, & tu ipse olim Sceptrum Patri tuo redditurus es, atque sic Deus erit omnia in omnibus!

D I X I.

Non soLVM In terris hls VIVere, sed, reCte VaLere,
Vera VIta est:

MagnIfICVs reCtor VIgeat VIVat-
qVe VigenDo!

NEMPE VIR

Nobilissimus, Consultissimus & Clarissimus

HENRICUS THEODORUS
PAGENSTECHER.

Q Uum Tu MAGNIFICI caperes RECTORIS Honorem,
De SCEPTRO dulci flumine Sermo fuit.

Sunt MAJESTATIS praelustria signa, potenti
CAESARIS ac REGUM SCEPTRA vibrata manu.

Auctores pariter sacros pariterque profanos,
Ingenio felix, hoc docuisse, doces.

Et nunc, cum geminis fulget tua gloria SCEPTRIS,
Musarum REGEM Te vocat æqua Themis.

Gratulor hocce Decus! Te Commoda multa sequantur,
Tempore, quo RECTOR SCEPTRA sacrata geres.

Interea noris, misceri gaudia curis:

Miraris; REGES aurea SCEPTRA premunt!

Ut rosa cum spinis, florum REGINA coruscans

Nascitur, & melli spicula jungit apis:

Sic etiam SCEPTRIS nec Honor, nec plena Voluptas,
Dum sumus in terris absque dolore venit.

EASCES sunt fasces, fubeuntque palatia REGUM:

Nec datur ullus Honos, quin comitetur onus.

Ergo obrepentes heroo pectore curas,

Concoque: nempe DEO PRÆSIDE Victor eris.

AnnVs onVs qVe rVVnt, perstant RECTORIS honores:

SIt soLI Vero gLoria prIma DEO!

WILH. NEUHAUS, SS. Theol. D.
& Prof. Ord. h. t. Acad. Prorektor.

CELE-

CELEBERRIMO VIRO,
HENRICO THEODORO
PAGENSTECHER, A.A.F.

IN ILLUSTRİ, QUÆ DUISBURGI AD RHENUM
FLORET,

ACADEMIA JURIS PUBLICI ET PRIVATI
ANTECESSORI CLARISSIMO, &c.

FASCES ACADEMICOS SUSCIPIENTI,
FELICITER.

ΑΡΧΗ, ΘΕΟΥ ΔΩΡΟΝ.

FALLOR, an insigni præludens Fama triumpho
Dat laureatas Rheno ab ipso literas?

Ales an astrigeris, dum transit Phocida, pennis
Ingens honoris nuncium adfert Pegasus?

Sic erat. Ille, Patri magno non degener hæres,
Quô Linga quondam, Hammona quô stupuit prius,

Ille, ab Alexandro lux altera, ritè sacratum,
Probante Regis ore, sceptrum suscipit;

Magnifici titulos dum fert Rectoris, ovante
Docto Senatu, Juris Antistes sacri.

Sic sua Virtuti stant præmia! Scilicet, ante
Summo Parenti sancta quos dederat Themis,

Hos eadem claro insignes Academia fasces
(Felicitas quæ rara!) defert Filio.

Quemque prius Tacito jam Luppia notus & Asla,
Celebrant beatæ nunc vireta Cliviæ.

Inde sibi lætos Urbs augurat ipsa triumphos,
Tot literatis digna Prælectoribus,

Mœnia qua, proavis jam pridem cognita, Rhenus
Rhuræ propinqua, rex bicornis, alluit.

Quid mirum, tanto si nunc speciosa paratu,
Jussu Senatus inclyti, hunc celebret diem,

Aurea quo clarum regno, plaudente corona,
Albis quadrigis Fama subvehet Virum?

Quo feror? ipsa Themis, dum sceptrum tradit ovanti,
 Templo sacra e Cephisio hæc vates canit:
 Ecce, novi redeunt fasces, nova purpura fulget,
 Eburque honore splendet inclytum novo!
 Maeste animis, THEODORE! piis Deus ipse minister
 Hæc dona justis destinat laboribus.
 Aurea Magnifico jam Te Rectore renasci,
 Ut alma fert Astræa, cerno sæcula!
 Quum Te, nobilium docto comitante Virorum
 Juvenumque cœtu, in astra tollet Pegasus:
 Pegasus, æterno fulgens, qui sidera dudum
 Insigne Gentis est PAGENSTECHERLÆ.
 Hinc Romana, ferox fluvio, qui jura recepit
 Rhenus, potente Cæsarum victus manu,
 Nunc sua, Cæsareas tollens super æthera Leges,
 Antiqua, Te docente, Jura proferet:
 Donec ad Oceanum, quo dicitur Amnis, habebit
 Te clara Lugdunum, caput Germaniæ.
 Salve sancta dies! priscos sic Roma Metellos,
 Sic Lælios, sic Scipiones edidit.
 Serus ad Erigonen redeas, Clarissime Ductor!
 Tui unde discant Jus PAGENSTECHERIUM.
 Hæc Themis: assensit doctarum turba Sororum:
 Oraculum favens Apollo comprobat,

Vir Clarissimo

L. M. Q. P.

MDCCXXXV.

Kalend. Octobr.

BERNHARD. PAGENSTECHER,
Gymn. Alcm. Rector.

Ad

Ad Virum Excellentissimum ac Nobilissimum,

**HENRICUM THEODOR. A.A.F.
PAGENSTECHERUM,**
JURIS UTRIVSQUE DOCTOREM ET PROFESSOREM
CONSULTISSIMUM;

Plurimum Reverendo & Celeberrimo

S. S. THEOLOGIAE DOCTORE ET PROFESSORE
GULIELMO NEUHUUSIO,
MAGISTRATU ACADEMICO ABEUNTE;
REGIAE ACADEMIAE TEUTOPOLITANÆ
RECTOREM MAGNIFICUM

clō lo cc xxxv. IDIBUS OCTOBRIS
CREATUM.

* * * * *

Teutopoli castis quæ consecrata Camenis
Templa Minerva petens, cathedra residere, diserto
Clarorum solita sermone sonare Virorum,
Ut videt Astræam, valvarum limine mirans
Substitit, & dictis reducem compellat amicis:
Vah! repetis terras, terras, Dea cara, revisis?
Unde genus mortale vafra levitate dolisque
Propulerat casam, multoque cruore madentem.
Cujus Te cœlo pietas revocavit ab alto?

Talia quærenti placido justissima vultu
 Hæc Astræa refert: Patri dilecta Tonanti,
 Me probitas, me prisca fides, me candor honestus
 PAGENSTECHERIDÆ supero detraxit Olympo.
 Hic magno genitore fatus, memorata per orbem
 Cujus scripta terunt Prudentes, flumine rauco
 Qua Duriusque Padusque strepunt, qua Sequana, quaque
 Rhenus inundat agros, Savus & qua confluit Istro.
 Huic tanto similis Patri, sanctissima pandens
 Jura, nefas technasque fugat pulsæque reducit
 Justitiæ decus, & violatum vindicat æquum.
 Hic, * Spormacheri dudum quod cura spondit,
 Officium præstans læsam curatque fovetque.
 Hoc ego Magnifico celebris Rectore Lycei,
 Urbe quid in placida fraudes cædesque vererer?
 Ipsa pari tecum moderabor, Ithonia Pallas,
 Artibus ingenuis operantem numine cœtum.

Vix ea fata, sacram, docta comitante caterva,
 PAGENSTECHERIDES gressum deflectit in arcem.
 Utraque se sociat gradienti Diva, sacrata
 Utraque sede locat: sed porrigit altera fasces;
 Altera lapsurum spondet feliciter annum.

* Steph. Nathenius, agnomine Spormacher, J. U. D. librum, folium in quatuor complicantem, Coloniae Agrippinae MDCXLVI. edidit, hac inscriptione: Justitia vulnerata Christiane, Juridice & Politice curata.

HENR. THEOD. HEYMANNUS,
 Scholar. Hammonensium Rector.

GRATULATIO

Qua

MAGNIFICOS

ACADEMIÆ DUISBURGENSIS FASCES

*A Viro Celeberrimo & Consultissimo Domino,***HENRICO THEODORO A. A. F.
PAGENSTECHERO,**JURISCONSULTO, ET ANTECESSORE, h. t. Fac. Jurid.
DECANO,Rite susceptos Anno clō lō cc xxxv. ipsis idibus Oct.
Prosequitur,Annexis quibusdam Veterum Scriptorum
EMENDATIONIBUS,**JOH. HILDEBRANDUS WITHOFIUS,**
Histor. Eloquent. & Gr. Ling. Professor, h. t. Philos. Fac. Decanus.

* * * * *

O D A.

En Tuæ nostri regimen Lycei
Cedit, & Scepri pia cura dextræ,
Gentis o doctæ, celebrisque dudum
Nobile sidus:Cum tuis certans tot avita Patrum
Rite Germanis, THEODORE, gesta,
Tot tropæorum titulos veterino
Perdere nullo.Culte Vir nobis simul & colende,
Seu pares vitæ reminiscar artes,
Seu diu junctas sine litis ullo
Frigore mentes.

D

Sce-

Sceptra jam fatis agedum secundis,
Quæ Tuæ dotes meruere, sumens,
Et Camœnarum renovata præstans
Otia castris,

Nomen, & laudes cumulans priores,
Qua cadit Phœbus, juga qua reversus
Aureo curru Nabathæa pingit,
Porrige lucem.

Floreat tanto Duce gratulantum
Turba Musarum, Charitumque Triga,
Quem vel audito celebrare possint
Nomine solo.

Prosperes at tu pia cæpta, quæso,
Et novos anno parias honores,
Dente quos nullo, Deus alme, carpat
Sera Vetustas.

Summe terrarum Moderator, adsis,
Meta dum primi prope rafa secli
Curribus nostris, obeunda festo
Non sine cantu.

Jam nova lauru pia Literarum
Cinge maternum caput Officina;
Tuque, Dusburgum, melioris omen
Accipe sortis.

Orbis annorum trepidare centum
Magnus ad finem tacite laborat,
Pacis & belli gravis, alexæque
Conscius omnis.

Seculo faustam, DEUS, adde metam,
Fac & annorum novus inchoetur
Ordo; fac felix oriatur ætas
Sidere læto.

Ista dum fiant, novus Hoc regente
Jura procedat, meliorque semper
Annus in serum subiturus ævum
Gaudia donet.

Eruditorum Sapientiumque
Nemo, si quisquam sapiens superfit
Orbe vel dici queat eruditus,
Te sine solo

Nomen & tantos poterit tueri
Elaboratos sibi difficulter
Invalescentis titulos honoris,
Et decus altum.

Bardus ex docto, sapiente stultus
Redditur lucem sine te perennem
Dante, tu cujus pia causa solus,
Solutus origo es.

Ne, precor supplex, retrahas serenam
Teutoburgensi faciem Lyceo:
Ne tui sudum minuatur unquam
Mite favoris!

Ne sacram nobis patiare lucem,
Fulgidæ sparsam face Veritatis,
Surripi; nubes nitido sed omnes
Sole repellas.

Omnis hinc cesset maleficus Error,
Et, genus cujus macies adest
Prodit internas per adusta flammæ
Pectora, Livor.

Suspiciens pravi nimium Simulas
Hinc procul nostris eat exul oris;
Litium nutrix eat eminendi
Dira Libido.

Omnis hinc Fastus, Tumor omnis abfit
 Inquinans mentes stolide viriles,
 Et Cavillorum, leviumque Fraudum
 Sordida turba.

Discolor menti facies, & atrum
 Melle sub dulci latitans Venenum
 Cesset, & diro sale Lucianus,
 Porphyriusque. (*)

Castra

(*) Meminisse potes, Vir Magnifice, alludere nos voluisse ad locum JULII FIRMICI MATERNI *de Erroribus Profanar. Relig.* de quo nuper pro amicitia nostra sermones cædebamus, cujus emendationem Tibi cum aliis quibusdam a me tunc propositam vehementer arridere aperte & sine livore, qui in elegantem indolem non cadit, declarabas; eam vero cum Tibi cum quibusdam reliquis tunc simul enarratis dedicaverim, huc ex *Crucibus* meis *Criticorum*, arduo sane Opere, cui describendo nunc, ut scis, ipsa necessitate nimirum ita flagitante, infudo, decerpam, idcirco maxime, quia eodem illo tempore, quo notata ista in ordinem suum redegeram, præsentia Tuæ honore fruebar. Est vero locus ille apud *Firmicum Matern.* ex Editione Jac. Gronovii, qui eum Minucio suo Felici adjecit, p. 432. & sic habet: *Nil enim operantur animæ, & cruor ex assidua pecudum cæde profusus, nisi ut dæmonum substantia, qui Diaboli procreatione generantur, ex isto sanguine nutriatur. Nam ita esse Porphyrius defensor Stoicorum, hostis Dei, & veritatis, in multis sceleratarum impietatum scriptis manifestis nobis probationibus prodit. In libris enim, quos appellat πειρὶ τῆς εὐλογίας Φιλοσοφίας majestatem ejus prædicans, de infirmitate confessus est. In primis enim librorum partibus, id est, in ipsis auspiciis positus dixit: Serapis vocatus, & intra corpus hominis collocatus talia respondit.*

Apposui locum totum. Agit ibi Firmicus de Ægyptiis Sacris, & de idololatriæ cultu Alexandria in alias orbis partes disperso, ut ipsa verba indicant. Sed cur hic Porphyrius dicitur *defensor Stoicorum*? neque enim constat, eorum causam

Castra nec vecors Odium canino
 Nostra latratu strepituque turbet;
 Quisque sed Phœbo duce mitigatus,
 Auspice Phœbo,

Stre-

sam tam graviter egisse Porphyrium. Deinde, quid hoc ad locum præsentem, ubi de Ægyptiis & Alexandrinis sacris, nullus autem de Stoicis sermo, qui cultum imaginum & idolorum, de quo hic agitur, ne magnifacerent, vel ipsius Philosophiæ suæ principiis impediabantur, & potius se ipsos idola quædam facere annitebantur. Vidit hoc merito objici posse J. Frid. Gronovius, qui idcirco Observation. Eccles. c. IX. circa finem hic in Firmico corrigit *Porphyrius defensor idolorum*. Hæc quidem mutatio est nimia, & satis præter causam audax, a Viro alios a temeritate sollicitè deterrere solito profecta. Quid tum? inquis; scis meliora? Scio, inquam, & dico, ac doceo scripsisse Firmicum minima mutatione, quod maxime ad præsentem de Sacris Ægyptiis causam facit: *Nam ita esse Porphyrius defensor Isiacorum, hostis Dei, & veritatis, in multis sceleratarum impietatum scriptis manifestis nobis probationibus prodit. In libris enim quos appellat περὶ τῆς ἐκ λογίων φιλοσοφίας, majestatem ejus prædicans de infirmitate confessus est &c.* Hæc sola veraque fuit Firmici scriptura; in qua vides, quam mutatione facili aberraverint librarii Veteres, qui τὸ *Stoicorum* nobis obtruserant. Certe si Pythagoricorum, aut Pythagoræ defensorem vocassent Porphyrium librarii, tolerari potuissent aliquatenus, cum ejus vitam scripserit. Sed idem quin de Ægyptiis Sacris scripserit, ac potissimum Isidis ac Isiacorum causam egerit, vel ob hunc ipsum locum dubitari nequit, ac præterea ex iis scriptis colligi potest, quæ Joh. Albert. Fabricius Vir Cl. Lib. IV. Part. altera Bibl. Gr. p. 185. & 190. recenset; ubi docet, Viros doctos, Lucam puta Holsteinium, & Joh. Jonsium, in eodem hoc Firmici Materni loco emendasse περὶ τῆς ἐκ λογίων φιλοσοφίας, ubi male, ἐν λογίων legitur; quod certissimum pariter; ea enim materia περὶ λογίων illis temporibus unice ventilari solebat. Jam vero *Isiaci*, ut restitui, dicebantur Sacerdotes Isidis sine adjecto substantivo absolute, &

Strenue sacra pugil hac palæstra
 Militet fortis cupidusque palmæ;
 Et docens votis & utrinque discens
 Agmen iisdem.

Bar.

Sacra similiter ista simpliciter *Isiaca*; idque tam Græcis, quam Latinis Scriptoribus usitatissimum. Plutarchus in Libro de *Isid.* & *Osir.* Tom. II. p. 352. Edit. Franc. "Ουτε γὰρ φιλοσόφος παγωνοτροφίαι, ὡς Κλέα, καὶ τριβωνοφορίαι ποιῶσιν ἔτε Ἰσιακὲς αἱ λινοσολίαι καὶ ζύρησις. Ἀλλὰ Ἰσιακός ἐστιν ὡς ἀληθῶς, ὁ τὰ δεικνύμενα καὶ δρώμενα περὶ τὰς θεὰς τέττας, ὅταν νόμῳ παραλάβῃ λόγῳ ζητῶν, καὶ φιλοσοφῶν περὶ τῆς ἐν αὐτοῖς ἀληθείας. Et sic passim, ut nulla sit dubitandi, aut tricandi ratio. Nunc quoniam istum locum emendavimus, adjiciemus & cætera, de quibus tunc, Vir amicissime, nobis sermo intercessit, idque, nisi fallor, pace Tua. FIRMICUS MATERNUS *ibid.* p. 409. sic loquitur:

Et cum mulieris animus ex impatientia nimii amoris arderet, mortuo adolescenti templa fecerunt, Tunc quod irata mulier pro injuria sprete fecerat formæ, hoc ordinantes à se pati voluere sacerdotes. Sic annuis sacris cum honore terræ istius funeris pompa componitur, & cum persuadetur hominibus, quod colant terram, miseri funeris venerantur exitium.

Sermo est de cultu Deæ Phrygiæ, seu Cybeles, ejusque sensu allegorico, quem jactabant profani, irridente sanctissimo Patre; præsertim de castratione Attyos juvenis frustra à Cybele adamati, quod facinus Sacerdotes imitentur. Jac. Gronovius ad ista verba *hoc ordinantes à se pati voluere* notat, meliorem fore latinitatem, si præpositio abesset. Ego vero affirmo, si illa absit, maximam vim & pondus orationis abfore, quæ non minus ita quoad mentem Scriptoris castratur, ac Sacerdotes illi à se castrabantur. Hoc enim vult: quod Cybele puero fecit, idem Sacerdotes à se, imo à se ipsis patiuntur, qui furor est tanto major. Nunc vero cuperem scire, quid sibi illud velit *hoc ordinantes*? Ut de locutione durior taceam, tota res ita describi solet, ut furore lymphati & quasi nescientes, ac extra se rapti

Barbaros mores, & opinionum
 Noxias menti removere nubes
 Certet, insulas & ineptiarum
 Tollere larvas.

Exulet

rapti tale facinus perpetrasse dicantur, non peculiare aliquod de demetendis sibi genitalibus decretum adhuc sobrii sanique instituerint. Sane palmaria est, & quantivis pretii emendatio. Dicimus enim scripsisse Firmicum:

Tum quod irata mulier pro injuria spretæ fecerat formæ, hoc Corybantes à se pati volvere Sacerdotes. Sic annuis sacris cum honore terræ istius funeris pompa componitur.

Vides quam exigua, ac pene nulla mutatione facta (nam littera c ex præcedentis voculæ fine tantum repetenda est, & litteram græcam per simplicem i scribebant librarii) sua integritas toti fuerit loco restituta. Cæterum notum est, hos Cybeles Sacerdotes sæpe promiscue Gallos, Corybantes, Curetas, Telchines, Idæos Dactylos, Cabiros &c. nominari. Vide Lambin. ad Horat. l. I. od. 16. Vossium patrem Idolol. l. II. c. 53. alibi-que. Obiter non inveniuste Firmicus verbis istis *pro injuria spretæ fecerat formæ* imitatur verba Virgilii *Æn. l. I. vs. 30. Manet alta mente repostum Judicium Paridis, spretæque injuria formæ*; uti p. 418. Cum semiviro comitatu ex eodem habet Auctore, ne cætera tangam. Subjungam his duo reliqua loca, de quibus tum, Vir Clariss agebamus. Primus est purissimi scriptoris QUINTI CURTII à Viris Doctissimis mirum in modum, sed frustra vexatus, duplici indigens emendatione. L. VIII. c. 4. de Alexandro agit Magno, cum Roxanen, Oxyatris Satrapæ filiam, in matrimonium vellet ducere sibi imparem. En verba:

Tunc in amorem virgunculæ, si regię stirpi compararetur, ignobilis, ita effusus est, ut diceret, ad stabiliendum regnum pertinere, Persas ac Macedonas connubio jungi; hoc uno modo & pudorem victis, & superbiam victoribus detrahi posse. Achillem quoque, a quo genus ij se deduceret, cum captiva coisse. Ne inferri nefas arbitrarentur, ita matrimonii jure velle jungi. Insperato gaudio lætus pater sermonem ejus excepit &c.

Hic

Exulet focors juvenum Veteranus
 Et senum, ventri Venerique soli
 Semper indulgens, simul & Vacunæ
 Pulcra perosæ.

Barba-

Hic locus quàm turpiter, & bis quidem corruptus est, nec ab ullo sanatus, tam fideliter à nobis dextreque emendabitur. Val. Acidalius frustra offenditur voce *ita*; eam vel ejiciens vel *in* supponens, tum paulo ante *ne in se fore nefas arbitrarentur* legendum existimat. Sed obnititur Raderus, & vulgatam lectionem defendit, uti etiam Schefferus fecit, nisi quod *tò ita* aliter mutet sine causa. Nic. denique Heinsius corrigebat *ne sui in se forsitan nefas* &c. satis temerè & licenter. *Tò inferri* utique mendosum. Barbarum est illatimumque *inferre nefas sibi* vel *alicui* eo sensu. *Labem, maculam* &c. *inferre* usitatum, non *nefas*. In tali re simpliciter dicimus *nefas arbitrari, putare* &c.; ut in re prorsus simili Horat. l. IV. od. XI. *Semper ut te digna sequare, & ultra quam licet, sperare, nefas putando, Disparem vites.* Et sic centies, non aliter legemus. Nos loco medebimur verè, ubi prius monuerimus, sequentia nulli suspecta gaudio *latus* ineptam esse *ταυτολογίαν*, quibus unica litera succurret, & solitum Curtio restituet colorem. Emendandum esse dico, & Curtium scripsisse:

Achillem quoque, à quo genus ipse deduceret cum captiva coisse. Ne inferiori nefas arbitrarentur ita matrimonii jure velle jungi. In sperato gaudio elatus pater sermonem ejus excepit.

Hæc vera Curtii scriptura, hic consuetus illi constructionis lepos; ne nefas arbitrarentur ita jungi velle inferiori matrimonii jure. Vox abbreviata fuerat sine dubio, ut solebat in MSC. antiquis, unde ex *inferiori* corruptum *inferri* ineptissime; cui frustra medicinam adhibebant temerarii conjectores. Sic Ovid. Art. Am. l. i. & 770. *Vilis in amplexus inferioris eat.* Senec. Provid. c. 3. *Ignominiam judicat gladiator cum inferiore componi*; ubi omnia paria in re dispari. *Elatus gaudio* autem *ἤσως* Curtio in deliciis. Sic l. IV. c. 6. *Insolenti gaudio juvenis elatus, virtutis etiam in hoste mirator.* Et l. VI. c. 7. *Ibi Cebalinus gaudio elatus, habeo, te, inquit, incolumem.* Et sic crebro alii quoque. Flavius Vopiscus in

Barbaro linquant Heliconæ Musæ
 Subditum pridem populo latronum,
 Et diu vastam Claron, & repressis
 Phocida lymphis;

Proque

in Floriano c. 6. *Tantum illud dico, senatores omnes ea esse lætitia elatos &c.* Sic ipse FIRMICUS supra laudatus p. 452. scribit: *Tunc elato gaudio clamat elata mortalitas: Ubi est mors aculeus tuus?*

Ubi quis non consentiet, alibi ut ostendi, scripsisse Auctorem: *Tunc cœlesti gaudio clamat elata mortalitas &c.*

Ubi denuo exemplum occurrit, literam prioris vocis & finalem repeti neglectam, & sic ex residuo *elesti* fuisse *elato* factum: uti supra monui de voce *Corybantes*. Postremo loquebamur, ut recordaris, Vir Magnifice, de loco illo HORATII πολυθρυλλήτω, & in omnium ore, vitiose tamen, ut paucis nunc ostendam, versante; lib. I. Sat. I. circa finem:

*Jam satis est: ne me Crispini scrinia lippi
 Compilasse putes, verbum non amplius addam.*

Enimvero quæ hæc impudentia ac improba dicacitas foret, ob-
 jicere Crispino lippitudinem, cum Horatius ipse hoc malo labo-
 raverit? quod nec ipse diffitetur; Sed ter quaterve de se quasi
 jocabundus repetit. Vide illum lib. I. Sat. 5. vs. 30. 31. & 49.
 item lib. I. Ep. I. vs. 29. Deinde, quæ fati scævitas, si ipse
 etiam Crispinus, quem hic ob loquacitatem vult tangere, lippus
 fuisset? Postremo nihil ad rem facit; nam ejus garrulitatem hic
 oblique carpere instituit, & scriptorum prolixas nugas. Hinc
 cæteri, ut Lambinus, Cruquius, Dan. Heinsius, alique credi-
 derunt *Crispinum Lippum* nomine proprio fuisse dictum. At
 hoc Acron & Porphyrio, Scholiastæ veteres, non tacuissent, qui
 testantur aretalogum illum hominem fuisse ob garrulitatem no-
 minatum. Cruquii vero antiquus Commentator prorsus ridi-
 cule τὸ lippi capit figurate seu tropice de animo; quasi Horatius
 Crispinum vocasset lippum pro inepto & stolido. Quis talia

E

vel

Proque Parnaso juga, proque Pindo,
 Nostra jam Turbæ placeant novenæ,
 Hac latex Dirces, novus hac susurret
 Castalis ora,

Qua suas Rheno placide maritat
 Rhura victori subeuntis undas
 Amnis, & plausum geniale fingit
 Murmur aquarum.

Fama

vel fando audivit unquam, aut sibi persuadere potuit? at potuit tamen ante paucos annos Alexander Cuningamius huic commento ineptissimo album adjiciens calculum; & tanto libentius, ut populari suo, certe Britanno, Rich. Bentlejo contradiceret, qui vulgatæ lectionis absurditatem, ejusque expositiones ridiculas, qualescunque demum illæ sint, videns agnoscensque, felicitate tamen non eadem, qua ulcus detexerat, idem tollere potuit; audacius enim justo correxit ediditque: *ne me Crispini scrinia lippum Compilasse putes*. Certe de se ipso illud Horatius hic confessus est, ut alibi; nulla tamen ita aberrandi causa librariis videtur oriri potuisse, ut τὸ *lippum* corrumperent in alterum illud, quod vulgo circumfertur, *lippi*. At vide nunc verissimam Venusini illius scripturam tot sæculis jam incognitam. Emenandum est, ut ipse olim dedit:

*Fam satis est; ne me Crispini scrinia lippis
 Compilasse putes, verbum non amplius addam.*

Lippis, nimirum oculis meis, elegantissima & usitata ellipfi fuit dictum, quod omnes fefellit: qua locutione simul tacite innuit, quam parum credibile sit, aut fieri queat, ut ipse oculis lippis aliorum compilet scrinia. Cæterum tales ellipses sunt vulgares; sic ibidem mox Sat. 2. vs. 101. *Cois* dicit subintellecta voce, vestibus; & vs. 63. *togata* scil. muliere. Nota illa ὅστις *obliquis aliquem spectare*. Etiam apud Plautum in Persa A. I. Sc. 1. vs. 11. habes parem locutionem; *compilare* vero *oculis* dixit Horatius, ut alibi de iisdem *limare*, *metiri*, *percurrere*, imo *prævidere*

Fama *Claubergi* recidiva nostras
Semper illustret radiis Athenas,
Qui semel fulsit, tua lux decusque,
Solque, Solinga.

Semper accedat nova fax priori.
Grande, *Mastrichti*, jubar, *Hundique*
Grande, *Feltmanni* veteres novique,
Spargite castris,

Sint TUO semper similes *Parenti*;
Sint, quibus cordi Themis, & Latina
Tullius Siren, tuba Tullioque
Juncta Maronis.

Grævii nunquam, rogo, *Tolliique*
Hic, & *Hennini*, similesque desint,
Quos vehit dudum niveis per auras
Gloria bigis.

Castus imprimis Superos colendi
Ritus, absterfis & adulta rugis
Veritas rursus niteat situque,
Diva Virago.

E 2

Pesti-

oculis inunctis, quod prorsus idem; & Florus l. II. c. 6. *oculis delibare*. Sed ego quoque hæc satis esse puto; & ne me quisquam Crispini illius aretalogi scrinia compilasse putet, verbum non amplius addam; nisi ut tibi, Vir Magnifice, pro meo in Te amore, ac cultu, hunc annum faustum ac felicem, quin etiam Nobis omnibus, atque adeo toti Academiae, cum infinitis aliis eodem cursu ac tenore elapsuris, auspiciatissimum precer, & ut ea omnia, quæ paulo ante inter plurimos labores ac negotia cecini, impleantur, ex animo voveam. Vale ac salve plurimum!

Pestilens rixæ neque turbet ardor
Dulce cœlestis meletema Pacis,
Jurgiis, quæso, quid aculeatis
Cum grege Christi?

Amne Cocyti, Stygis amne diro
Non tument fontes Siloæ; nec intrat
Ipse Jordanem Phlegethon, sacræque
Stagna Bethesdæ.

Jura conservet Themis, aureumque
Tempus Astrææ meliore vena
Proditum terris fluat, exuletque
Barbara proles.

Juncta Doctrinæ Pietas per omnes
Mitis incedat sine lite vicos,
Per domos cunctas, fora per tumultu
Turbida nullo.

Non minus mores docilis juvenus,
Quam bonas Cyrrhæ veneretur artes.
Elegans cultu nisi sis utroque,
Gloria stulta est.

Stulta laus omnis, nisi Christus atras
Mente purgata nebulas repellat.
Solut hic Sol est; face Solis hujus
Solut ite.

Ite felices; dabit ille veras,
Quas mali frustra sine fine captant,
Unico castis oculis in ictu
Cernere gazas.

Codicum quare numerosa tanto
Quæritur nobis studio supellex?
Quid libri profunt, & Apollinaris
Pondera census?

Terra.

Terra cum Cælo liber unus amplo
Mille lectori documenta præstat;
Cui notas scripsit manifesta summi
Numinis aurea.

Ite nunc omnes, & adite magnum
Supplices Numen juvenes senesque,
Fata quo detur meliora semper
Jungere fati.

Nullus externis locus esse bellis,
Nullus internis videatur; ædem
Stare Musarum velit hanc perennem
Rector Olympi!

Flos juventutis melioris inde
Surgat, & Grajo sale tincta proles,
Ex equo sicut Phrygio caterva
Pubis Achivæ.

Tuque præsertim, generosa Titan
Cui luto finxit meliore corda,
Sacra Phœbeo tibi missa ritu
Sceptra capeffe.

Lenis adspiret, precor, aura; toto
Candidi soles oriantur anno,
Et trahant longam simili bonorum
Lege catenam.

Sospes & felix Tua fervet æquo
Tramitem cursu rota; neu laboret,
Si quid obliquis, quod abominamur,
Flexibus obstet.

Perge Virtutis rigidus satelles
Debitos laudum titulos tueri,
O decus Phœbi, sacer o paterni
Nominis Hæres.

Fortis & prudens, & amœnus Idem
Lælium misce facilem Catoni;
Pax, Quies, Fervor, Gravitas in una
Sede morentur.

Faustitas læto super arva curru,
Et Fides, & Fas, & Honos, & omnis
Spiceam late volitet coronam
Copia gestans.

Ite mordaces, procul ite, Curæ!
Vosque Rectori date sempiternos,
Sceptra cum sumit nova, cum reponet,
Fata, triumphos!

HENRICI THEODORI PAGENSTECHER,
ORATIO
DE
REGALI ALLUVIONUM IN-
SULARUMQUE IN FLUMINE
PUBLICO NATARUM JURE,

Dicta publice

XV. Kalend. Januar. MDCCXXXVII.

CUM

VIRUM NOBILISSIMUM ATQUE ERUDITISSIMUM,
HIERONYMUM KLUGKIST, Brema-Saxonem.
In numerum Juris Utriusque Doctorum
solemniter cooptaret.

* * * * *

O R A T I O.

CUm nuper, *Auditores, quotquot hic adestis, omnium
Ordinum, Graduum ac Dignitatum, suo quisque
loco atque ordine honorandi, colendi,* cum nuper
(volebam dicere) brevem extra Urbem secessum face-
rem, illac, ubi Urbis situs mihi quidem præ cæteris
maxime amœnus videtur, qua Rhura fluvius agros no-
stros lambit, atque non multo post communem sibi cum
tot aliis patrem, cœruleum Rhenum, exosculatur; ne-
scio, quis me, in solitudine mea deambulantem, atque
contemplationi rerum, quæ ante oculos erant, inten-
tum, facer quasi corripuerit horror! Sentiebam facile,
me cogitationibus mentis a creatura adfendere ad Crea-
torem, atque mox omnipotentiam Dei, mox ejus sa-
pi-

pietiam, mox iterum adorandam erga mortale genus bonitatem atque clementiam, laudare, extollere, venerari:

(a) *qui lege moveri*

*Sidera, qui fruges diverso tempore nasci,
Qui variam Phæben alieno jusserit igni
Compleri, solemque suo: porrexerit undis
Littora; tellurem medio libraverit axe.*

Sed tamen, diffiteri nolo, me & Juridicis nonnullis meditationibus occupatum fuisse, maxime, dum, non sine admiratione quadam, simul considerabam rem nobis omnibus notam, sed attentione, ut puto, dignissimam, incrementa illa, quibus agros ab altera fluminis parte, & tam exiguo temporis spatio, adeo notabiliter per alluvionem auctos, ab hac parte vero immixtos videmus. Recordabar statim eorum, quæ de alluvione, tum & de aliis incrementis fluviaticis, speciatim de insulis in flumine publico natis, vel in Institutionibus meis legeram. Incidebat simul, quam dissimiles circa hanc rem sint diverse sentientium hodiernorum Interpretum opiniones, quamque diversis singulæ, sæpe perversis quoque, superstrui soleant fundamentis. Et cum ego in ea perpetuo fuerim persuasione, tum alluviones, tum insulas in flumine publico natas, hodie Principis, sive, inter Regalia Fiscus referendas esse; quidni, sic tacitus apud me reputabam! cum brevi in publicum verba tibi facienda sint; quidni de hac materia, exercitii & virium periclitandarum gratia, aliquid in medium proferas! Sic est, AA., constitui hodie, hac tam bellissima occasione, ubi præstantissimo Juris candidato summi in Utroque Jure honores conferendi sunt, de hac materia in medium aliquid proferre. Dicam ergo, cur enim vos in antico

Ser-

(a) Claudian, *Lib. 1. in Rufin. v. 7. seqq.*

Sermonis mei diutius detineam! Dicam, & audite argumentum Orationis! DE JURE REGALI ALLUVIONUM AC INSULARUM IN FLUMINE PUBLICO NATARUM. Materia certe, uti Muneri meo conveniens, & illustri Auditorio, nisi me omnia fallunt, dignissima, sic talis quoque, quam nemini Vestrum ingrata fore, confido; Materia vero tam ardua simul, tamque salebrofa, ut ego quidem animum, rerum usus minus exercitatum, tantisque imparem negotiis, desponderem, nisi singularis erga me Vestra, quam jam plus semel, præter omne meum meritum, abunde mihi testatam fecistis, me erigeret benevolentia. Vos rogo atque obtestor, patienter atque benigne me audite; ego vicissim, habita maxime hiemantis temporis ratione, promitto, breviter me dicturum, sic bonæ plenus spei, fore, ut, quod a se non habet, a brevitate sua Vestraque adquirat humanitate qualiscumque Oratio nostra.

Ante vero, quam ad discussionem propositi thematicis devenio, quoad *Insulas in flumine natas*, quo status quæstionis rite formetur, pauca præmunienda esse censeo. Scilicet, *primum*, de eo casu, quando annis agrum, qui hætenus meus fuit, circumfluit, eumque nunc quasi in formam insulæ redegit, hic plane non est quæstio. Talem enim agrum, uti Jure Romano (a), sic hodierno quoque (b), quippe cum is numquam alvei, aut a flumine occupatus fuerit, meum manere, extra omnem positum est dubitationis aleam. Quæstio quoque non est de talibus insulis, quæ ex virgultis forte existunt, aliave qualibet levi materia, in superficie fluminis concrescen-

F

te,

(a) §. 22. in f. 7. de R. D. l. 7. §. 4 l. 30. §. 2. ff. de A. R. D. l. 1. §. 10. ff. de Flumin. l. 1. vs. Et cum. C. de Alluv.

(b) B. Dn. de Cocceji Exercitat. Curios. Vol. 1. Disp. 70. §. 16. Joh. Gryphiand. Tract. de Insul. cap. 10. num. 72. seqq. Conf. Stryk, U. M. P. tit. de A. R. D. §. 27. vs. noch auch gesinnet 2c.

te, quæque ita sustinentur in flumine, ut solum ejus non tangant; quales, *insulas natantes* solemus vocare. In Artesia, ut unum tantum (a) exemplum præbeam, non procul a fano S. Audomari, locum esse, ajunt, in quo insulæ aliquot fluitantes funiculo arboribus alligato, aut contis, quo libet, impelluntur attrahunturque, in quibus etiam boves aliæque pecudes pasci possunt. Tales enim insulæ, & secundum ipsum Jus Romanum (b), publicæ erant, & ejusdem juris, cujus est flumen. Illud *denique* non minus certum est, in agris *limitatis*, quibus hodie comparari solent, qui vallo aut aggere muniti sunt, apud ipsos quoque Romanos, uti non jus alluvionis (c), sic nec accessionis insularum (d), locum habuisse; apud illos equidem alluvionem hoc casu occupantis fuisse, jure vero hodierno, dubitante nemine, Principi cedere. (e) Et sic igitur, Disputationis ferra reciprocanda erit tantum, super tali casu, ubi agri *illimitati*, nec non super talibus insulis, quæ ex ipso alveo enatæ sunt; quando scil. (f) amnis vel (1.) locum, qui alvei erat, siccum relinquit & circumfluere cœpit; vel (2.) cum paulatim colluendo locum eminentem supra alveum fecit, eumque alluendo auxit.

Quod nunc ad rem ipsam attinet, de Jure Romano (g) clarum est, & vel Justinianis novis notum, id quod per alluvionem agro tuo flumen adjecit, tibi adquiri. Circa insulas in flumine natas, idem illud Jus Romanum distinguit (h). Si enim in medio flumine insula nascatur, com-

(a) Vinn. c. ad §. 22. l. de R. D. (b) l. 65. §. 2. ff. de A. R. D.

(c) l. 16. ff. de A. R. D. (d) l. 1. §. 6. ff. de flumin.

(e) B. Dn. de Cocceji Disp. supr. cit. §. 13. Stryk. loc. supr. all. §. 18. Hopp. c. ad l. in Us. Hod. ad §. 20. l. de R. D. Voet. c. ad Pand. tit. de A. R. D. §. 15. (f) Vid. l. 30. §. 2. ff. de A. R. D.

(g) §. 20. l. de R. D. l. 7. §. 1. ff. de A. R. D. l. 1. in f. C. de Alluv.

(h) §. 22. l. de R. D. l. 7. §. 3. l. 29. l. 30. §. 2. l. 56. ff. de A. R. D.

communis est eorum, qui ab utraque parte fluminis prope ripam prædia possident, pro modo latitudinis cujusque fundi, quæ prope ripam sit; si vero huic vel illi proximior sit parti, eorum est tantum, qui ab ea parte prope ripam prædia possident.

Possset videri, hoc Jus Romanum adhuc hodie obtinere debere, & proinde de insularum & alluvionum, aliorumque incrementorum fluviatricorum jure, non aliunde, quam ex hujus Juris dispositionibus, decisionem petendam esse. Si quidem hæc jam ab annis plus quam ducentis constans fuit omnium opinio, cui & nos merito accedimus, Jus Civile Romanum hodie in foris Germaniæ in dubio receptum esse, ita ut is, qui sententiam ex eo Jure allegat, intentionem suam fundatam habeat, nisi alter, vel consuetudine, vel lege posteriore exclusum, vel abrogatum esse, ostenderit. Discessit equidem ab hac opinione Vir Cel. *Job. Georg. Kulpisius*, emissâ, sub ficto *Conradi Sinceri* nomine, *Dissertatione Epistolica*, Dissertationibus ejus Academicis hodie inserta, in qua, regulariter Legibus veteribus Germaniæ, Juri vero Civili non aliter, quam praxi ejus illico ostensa, standum esse, ostendere allaboravit; cui deinde plurimi quoque subscribere non dubitaverunt, quos inter, quem honoris causa nomino, illustre quondam Germaniæ atque Ordinis sui decus, *Christianus Thomafius*. (a) Verum non defuere quoque, qui auctoritatem hujus Juris, contra novatores hosce, liceat hoc sensu *αἰετικῶς* vocare, liberali manu adsertum ivere, ubi in primis commendanda, doctrinæ illi Kulpisianæ directo opposita, *Diatribæ* (b)

F 2

Hi-

(a) Vid. Hujus *Dissert. De rite formando statu controuv. circa usum Juris Justinian. §. 2.*

(b) Auctor hujus *Diatribæ*, qui in Dedicatione initialibus sese literis *I. C. H.* subscripsit, est *Jo. Casp. Heydelman*. Vid. *Struv. Biblioth. Jurid. c. 7. §. 10.*

Historico-Juridica de Receptione Juris Romani, ante hos viginti & tres annos in lucem edita, quæque vel ideo magis, me iudice, expendi meretur, quod & hodie ignorantissimos quoscumque hic aliquid sapere videri velle, proh dolor! cognoscimus. Sed si ita cum hac re comparatum est, quanto magis, in themate proposito, ais, Juri Civili standum erit, ubi illud ipsum & Naturalis æquitatis ratione subnixum esse dici possit? Quid æquius enim, dum vicini, juxta ripas prædia & latifundia possidentes, & ripas istas munire debent, & vi fluminis agros suos sibi detrahi & imminui magno suo malo experiuntur; Quid æquius, quam ut damna illa, alia quadam ratione, & sic vel alluvione quoque, atque insularum accessione, compensentur? Itaque, non Jure Civili hoc primum constitutum, sed ex ipso Jure Gentium deductum esse, quod vult (a), commoda cujusque rei eum sequi, quem sequuntur incommoda. Deinde cum nulla humana ratione sciri possit, a cujus terris proprie, particulæ illæ, ex quibus nunc constat alluvio, derivatæ sint, nihil convenientius esse (b), quam ut ei addicantur, cujus agro per ripam immediate uniuntur ejusque partem faciunt. Atque hinc, veluti jam suo tempore Lucanus cecinit: (c)

*Illos terra fugit dominos, his rura colonis
Accedunt, donante Pado.*

Sic idem illud Jus Civile adhuc hodie in plerisque Imperii Provinciis in viridi usu atque observantia permanisse, idque comprobari, in specie, exemplo juris Provincialis, sive, *Speculi* (sic vulgo dicti) *Saxonici*, in quo scilicet hæc expressissima verba leguntur (d): *Quidquid*
aqua

(a) L. 10. ff. de R. J.

(b) Huber. *Digress. part. I. lib. 4. cap. 22. §. 1.*

(c) *Phars. lib. 6. v. 277.* (d) *Lib. 2. art. 56.*

aqua adimit terræ, hoc perdidit ille, cujus terra est. Si qua insula in flumine nata fuerit, cujus ripæ vicinior erit, ipsi est adquisita. Si autem mediam partem fluminis tenuerit, utriusque ripæ erit.

Et hæc sunt quidem, *Auditores*, inter multa alia, præcipua, ut mihi videtur, argumenta Dissidentium; inter quos, quo causa patronum habeat, nomino insignis Jurisconsultorum par, summi quondam Tribunalis Wismariensis Vice-Præsidentem & Academiæ Gryphicæ ornamentum, *Davidem Mevium* (a) nec non, Consiliarium olim Saxonicum & Vitembergensis Academiæ Antecessorem, *Petrum Heigium*. (b)

Verum enimvero, utcumque auctoritatem tantorum Virorum debite veneror, argumenta tamen, quibus utuntur, tanti non sunt, ut me a sententia mea deturbare possint. Quod enim ad Textum Juris Saxonici attinet, quem ultimo loco allegabam, bene notandum est (c), eum, in ipso saltem Textu Germanico, ubi de alluvione agit, nequaquam dicere, *alluvionem deberi ei, ad cujus fundum accedit*; sed tantum, ut ex verbis recitatis patet, *quidquid aqua terræ adimit, id perdere eum, cujus terra est*; & sic agere de amissione tantum prioris dominii, non vero de determinatione dominii novi. De cætero autem limitandus erit (d) ad minimum, in eo casu, si diversum quid, vel constitutum, vel consuetudine introductum fuerit, veluti constitutiones tales contrarias, saltem quoad insulas in flumine natas, vel in ipsa Saxonia extare, ex Rescripto Electorali non uno (e), si res postularet, ostendere possem. Quod porro dicebatur, na-

F 3

turale

(a) p. 7. Dec. 301.

(b) *Quæst. Jur. tam Civ. quam Saxon. Lib. 2. cap. ult. per tot.*

(c) Plura Schilter. *Prax. Jur. Roman. in for. Germ. Ex. 4. §. 19. lit. b.*

(d) Ziegler. *de Jur. Maj. l. 2. c. 15. §. 26.*

(e) Vid. Stryk. *U. M. P. tit. de A. R. D. §. 21. seq.*

turale esse, ut alluvio addicatur ei, cujus agro per ripam immediate unitur & cujus partem nunc quasi constituit; id revera, si recte attendis, nihil est; si quidem alluvio, ut agro vicini, sic non minus, immo magis adhuc, alveo fluminis, qui Principis est, unita deprehenditur; ut proinde, vel nihil exinde pro privato vicino, vel multo validius pro Principe, inferendum sit. Æquitatis autem, supra a me memoratæ, rationem, quam adeo hic extolli videmus, & quæ, nescio, quos conscientiæ scrupulos hic excitare apta sit, hanc (inquam) jam ante me refutarunt, tum Alii, tum Vir, & nomine & omine Magnus, in æterno *de Jure Belli & Pacis* libro. Scilicet, si hoc argumentum, quod, occasione fluminis, multa sæpe incommoda sentiant vicini, hic aliquid valeret, jam dicendum esset, totum potius flumen vicinis deberi, id quod absolum fane. (a) Sed scil. JurisConsulto notum est, rem suo domino perire. (b) Immo regulam illam, commoda eum sequi debere, quem sequuntur incommoda, universalem non esse, vel in hac ipsa materia, ipsi adgnoverunt Romani, quando jus alluvionis & accessionis insularum ad agros, ut supra diximus, *illimitatos* restrinxerunt. (c) Quod denique ad ipsam hac in materia Juris Romani dispositionem, ejusque receptionem in foris Germaniæ, attinet, heic utraque manu accepto, Dissidentes ipsos, vel qui inter eos saltem æquiores sunt, sententiam suam ita restringere, nisi contrarium, vel legibus patriæ dispositum, vel per consuetudinem introductum sit.

Igitur, quemadmodum Dissidentes ipsi exceptione hac sua tacite concedunt, posse hoc Jus Romanum, si alicubi adhuc in usu, vel dubium circa eam rem sit, a quo-

(a) Leyser. *Meditat. ad ff. spec. 25. med. 4.*

(b) Thomas. *de Regal. Fisci Princ. Germ. cap. 2. §. 4. lit. k.*

(c) Grot. *de J. B. & P. l. 2. c. 8. §. 16.*

a quolibet Principe, vel Statu Imperii, in suis territoriis tuto abrogari, quæ sententia quoque sine omni dubio utique recte se habet (a); ita mihi nunc quidem, quod agam, nihil ulterius restat, quam ut ostendam, Jus illud, vel Moribus hodiernis exclusum, vel per publicas etiam Imperii Leges revera abrogatum esse. Et hæc quidem Rhodus, ut dicitur, hic saltus!

Arcem autem sententiæ meæ in eo colloco, quod hodie, dubitante nemine, omnia flumina publica ad Principem pertinent. Extat ea de re famosissima Constitutio Imp. Friderici I. in libris nostris Juris Feudalis, sub titulo: QUÆ SINT REGALIÆ. (b) Ubi, præter vias publicas, portus, ripatica, bona vacantia, & plura alia, etiam flumina navigabilia ad Regalia referuntur. Ad quam Constitutionem respexit dubio procul elegantissimus Guntherus, Octavo Ligurini (c), ubi de Heroe suo, Friderico I., loquens, cum primum dixisset:

*Postea sollicite Regni de jure vetusto
Quæstio mota fuit, quod desuetudine longa
Priscus inumbrabat neglecti temporis error.*

Sic pergit:

*Ac primum Ligures, super hoc a Rege rogati,
Vectigal, portus, cudenda jura moneta,
Cumque molendinis, telonea, flumina, pontes,
Id quoque, quod Fodrum vulgari nomine dicunt,
Et capitolicium certo sub tempore censum;
Hæc Ligures sacro tribuerunt omnia fisco;
Hæc, & si qua pari fuerant obnoxia juri,
Prælati, Proceres, missisque potentibus Urbes
Libera Romano liquerunt omnia Regno.*

Hoc

(a) Vid. Illustriss. Dn. de Cocceji *Jus Controvers. Pand. in Præfat. Qu. 2.* (b) *Lib. 2. tit. 56.* (c) *Vers. 570. seqq.*

Hoc posito, necessum est, ut & insulæ in flumine natæ, tanquam accessorium fluminis (a), ad Regalia referantur. Argumentum, cujus vim atque nexum & ipsi adgnoverunt JureContulti Romani. Textus ad eam rem est notabilis in Pandectis, sub titulo *De Adquirendo rerum dominio* (b), ubi Labeo, vel quisquis is est Jctus (c), expressissimis verbis: *Si id, quod in publico innatum aut ædificatum, publicum est, insula quoque, quæ in flumine publico nata est, publica esse debet.* Quantum hic textus Interpretes Juris Romani torserit, vix lingua proferre possum. Franc. Hotomannum (d), dum solve nequit nodum, gladio secare, videmus, textum sc. negative legendo: *Non si id, quod in publico innatum &c.* Alii ad *insulas natantes*, de quibus supra dixi, vel ad casus quosdam speciales, restringere maluerunt. (e) Verum, uti Hisce quidem generalitas ipsorum verborum obstat; ita, quid de tali crisi habendum sit, ubi pro lubitu, reclamantibus licet omnibus Codicibus modo ut causæ tuæ inservias, Caput aliquod, mox affirmative, mox negative, legere velis, & sic quid pro quo, ut dicimus, efficere possis, id omnibus æquis & prudentibus rerum æstimatoribus dijudicandum relinquo. (f) Sed

(a) Conf. p. m. Parens noster, A. A. Pagenstecher, *Aphor. ad Inst.* lib. 2. aph. 34. Lim. 4. (b) *Legis* 65. Paragraphus quartus.

(c) Respicio ad conjecturam Viri Clariss., Joan. van de Water, *Observ. Jur. Rom. lib. 1. cap. 7.*, sententiam hanc, non Labeoni, sed, verborum facta metathesi, Paulo, de quo in §. proxime præcedente tertio, adscribentis.

(d) *Observat. lib. 1. cap. 23.*

(e) Vid. Gryphiand. *de Inf. cap. 10. num. 66. seqq.*

(f) Perperam adjectam esse Negationem illam, sentit quoque Jauchius *de Negat. Pand. pag. 210. n. 17.* Sed, vel Negationem illam admittendam, vel dissensum veterum Jctorum agnoscendum esse, Cl. Mascovius *de Sæctis Sabin. & Procul. cap. 9. §. 5.*

Sed ne hisce diutius immorer, dabo nunc fundamentum aliud, cui æque, sine calumnia, ut mihi videtur, nihil opponi potest. Alveus, saltem quamdiu a flumine occupatur, sine dubio publicus est, sive, ut hodie, ad Principem pertinet: *impossibile est enim*, ut ipse Ulpianus (a) loquitur, *ut alveus fluminis publici non sit publicus*. Necessum est ergo, ut & insulæ, cum ex ipso alveo prognatæ, immo pars alvei sint, tanquam pars totius, ad regalia referantur. Concedis hoc forte: sed putas, postquam alveus a flumine derelictus est, cum is, de jure Romano (b), tum privatorum accolarum fiat, ejusdem juris & insulam esse debere. Sed, utcumque Romani talem juris ordinationem suo forte Statui convenire judicaverint, nos tamen, hodie secus esse, & alveum, qui semel Principis fuit, Principis manere (c), enixe contendimus; idque secundum principia, non Juris Naturalis tantum, sed ipsorum Romanorum quoque, statuentium scil., *rem meam sine facto meo mihi adimi non posse* (d): Immo, id, *quod ex re mea superest, meum esse, & a me vindicari posse*. (e) Unde tum, porro, argumentum duco ad ipsam quoque *alluvionem*: siquidem & eundem illum locum, qui nunc alluvionem constituit, evidens est, antea a flumine occupatum, & sic ipsum alveum, vel partem alvei

G

fuisse.

(a) L. 1. §. 7. in fin. ff. de Flumin.

(b) §. 23. l. de R. D. l. 7. §. 5. ff. de A. R. D.

(c) Grot. de J. B. & P. l. 2. c. 8. §. 9. n. 2. & Introd. in Jurispr. Holl. Lib. 1. part. 9. vs. Also ook de Zee-Stranden. Stryk. U. M. P. tit. de A. R. D. §. 19. Thomas. de Regal. Fisc. Princ. Germ. cap. 2. §. 5. Vitriar. Inst. Jur. Publ. l. 3. t. 18. §. 36. Gryphiand. de Insul. c. 11. n. 42. seqq. Quidquid dissentiant Carpzov. p. 3. c. 31. d. 14. & Leyser. Meditat. ad ff. sp. 502. med. 6.

(d) L. 11. ff. de R. J.

(e) L. 49 §. 1. ff. de R. V. Conf. l. 32. in f. ff. de Legat. 1. Huber. Digress. part. 1. libr. 4. cap. 21.

fuisse. Accedit, veluti vicini (ut dicam, quod minimum est) saltem non plus juris in alluvionem prætere possunt, quam Fiscus, cum hæc, si non magis, saltem æque immediate, cum alveo cohæreat, quam cum agris vicinorum; ita, nullam esse rationem, cum omnia Adespotata Fiscus jure sibi adserat, cur sola alluvio, quæ & ipsa ex talibus particulis constat, quarum dominus ignoratur, cur, inquam, alluvio ex numero talium rerum eximenda sit? Sed quid verbis opus, ubi expressissima, quoad insulas in flumine natas, expressissima & publica Imperii Constitutio in medio est? Intellego Constitutionem Imperatoris *Adolphi Nassovii* (a), anno supra millesimum ducentesimo nonagesimo tertio, in generali Curia apud Noribergam, & de communi Principum sententia latam, ad requisitionem *Reinaldi*, Gelriæ Comitis, hujus nominis primi, quam magno Reip. literariæ bono ex Archivis Hollandicis edidit *Marquardus Freherus*. Verba Constitutionis sic habent: *Quod si insula nata est in Rheno, vel alio flumine, in Comitatu alicujus Comitis, qui in ipso flumine recipit teolonia & conductus, habetque Comitatum eundem, teolonia & conductum, ab Imperio, eadem insula potius spectat ad Imperium, & ad ipsum Comitem, quam ad alium dominum, cujus districtus protenditur ad ripam fluminis prælibati.* Quid clarius, quæso, aut ad persuadendum efficacius? Et tamen videor mihi audire susurros obloquentium (b), Constitutionem illam non esse re-latam inter *Recessus Imperii*, & consequenter, nullius auctori-

(a) Integra extat apud Goldastum *Constit. Imper. Tom. I. pag. 315.* Partem, huc pertinentem, exhibet & declarat Jo. Gryphiand. *Tract. sæpe all. de Insul. cap. 13.* Conf. Hert. *Tom. I. Resp. 598.* & Dithmar. *ad Teschenmacheri Annales. p. 510. seq.*

(b) Fritsch. *Addit. ad Aymi Tract. de Univers. Alluv. jur. Lib. 3. pag. 448.*

toritatis! Dubium, fateor, prima specie gravissimum! Sed quod tamen, si recte ponderes, cortice levius deprehendes. Enim vero Constitutiones Imperatorum, & Decreta Eorum, vim habent, non a relatione inter Recessus Imperii, sed ex potestate Legislatoria Principis & Jurisdictione summa. (a) Ut jam non dicam, Collectiones Recessuum Imperii imperfectas esse, id quod, in opusculo *de Recessibus Imperii* (b), digito demonstravit Iustus consummatissimus, & in supremo quondam Augustæ Cameræ Imperialis judicio Assessor, *Ericus Mauritius*.

Atque ita, *AA. O.O. Hon.*, dejectis primum Adversariorum fundamentis, meaque fundata sententia, puto, me causam vicisse simulque reportata victoria, tuto triumphum canere posse. Ne autem putetis, me heic Ædilitatem (ut sic loquar) sine suffragio gerere voluisse, uti, quoad *Alluvionem*, consentientes mecum habeo *Grænewegium* (c), *Perezium* (d), *Zypæum* (e), & (uno verbo) Juris-Consultos Belgas plerosque omnes (f); ex Germanis autem, Viros non minus maximos, Jurisque, tum publici, tum privati, consultissimos, *Joh. Gryphian-drum* (g), *Mylerum ab Ebrenbach* (h), *Joh. Schilterum* (i),
G 2 Christ.

(a) Schilter. *loc. supr. all.*

(b) *th.* 36. *five Dissertation. & Opusc. p.* 134. *seq.*

(c) *Tract. de LL. Abrog. ad §. 20. I. de R. D.*

(d) *Prælect. in Cod. Tit. de Alluvion. n.* 8.

(e) *Notit. Jur. Belg. lib. 10. tit. de Jur. Fisci. §. res communes.*

(f) De Frisia tamen vid. Huber *Heed. Rechtsg. l.* 2. *c.* 5. *§.* 4. Ad agros quoque limitatos id restringunt S. van Leuwen *Cens. Forens. p.* 1. *l.* 2. *c.* 4. *n.* 12. & Voet. *c. ad ff. tit. de A. R. D. §.* 15. *Conf. Sententien van den Hoogen en Prov. Raad in Holland. p.* 1. *sent.* 166.

(g) *Tr. de Insul. c.* 11. *& passim.*

(h) *de Princ. & Stat. Imp. R. G. p.* 2. *c.* 66. *§.* 8.

(i) *Ad §. 20. I. de R. D.*

Christ. Thomafium (a), & qui plures sunt; ita quoad *Insulas in flumine natas*, sententiæ, quam tueor, ad surgere video tantum non universum Juris-Consultorum chorum. Aut quid ad JurisConsultorum consensum provoco, ubi provocare licet ad ipsa rerum argumenta, ad exempla, Germaniæ non tantum, sed potioris partis Europæ; De Insulis in Rheno natis, quas adserant sibi Electores Palatini, testis est *Noë Mæverus* Tractatu (dicam verbis Latinis) *de Jure Aquatico*. (b) De Electoratu Saxonæ, Practicorum, qui vocatur, Dictator *Bened. Carpzovius* (c); & in specie, de Insulis, in Albi & Mulda fluminibus, *Zieglerus* (d) & ipse *Heigius*. (e) De Comitatu Hoyensi, Vir Cl. *David Georgius Strube*. (f) De Frisia Orientali, nec non Comitatu Oldenburgico, Alii. (g) Denique & ipsum supremum Cameræ Imperialis Tribunal sententiam hanc amplexam fuisse, præter *Gryphiandrum* & *Mylerum*, modo laudatos, testantur (b) *Sixtinus*, *Gylmanus*, *Rulandus*, aliique. Volumus & ad externos invisere? In vicinia nobis sunt Fœderati Belgæ: De Hollandia saltem, vicinisque regionibus, testis est, omni exceptione major, *H. Grotius* (i); De Frisia, *Gryphander* (k); de Gelria, *Lambertus Goris* (l), & *Petrus de Gre-*

(a) *de Regal. Fisci Princ. Germ. c. 2. §. 6.* Idem de Gallia sua, post Alios, *Bugnyon de LL. Abrog. l. 6. sat. 115.* & ibi *Christyn. in not.*

(b) v. tn. de *Cocceji Jur. publ. prud. c. 14. §. 14.*

(c) p. 3. c. 31. d. 13. (d) *de Jur. Maj. l. 2. c. 15. §. 27.*

(e) *Tract. supr. all. l. 2. qu. ult. n. 39.*

(f) *Commentat. de Jure Villicor. c. 3. §. 2.*

(g) *Gryph. c. II. n. 70. seqq.*

(b) apud *Stryk. U. M. P. tit. de. A. R. D. §. 20.*

(i) *de J. B. & P. l. 2. c. 8. §. 9. n. 2.*

(k) *d. c. II. n. 67. seqq. v. tn. Huber. Supr. all. c. 5. §. 4.*

(l) *Adversar. Tract. 4. §. 23.*

Greve. (a) De Gallia, *Philibertus Bugnyon* (b); veluti, in specie, de Insulis Rhodani, per Arrestum Tholosanum Galliarum Regi adjudicatis, *Baptista Aymus* Tractatu de *Jure Alluvionum.* (c). Possem, *Auditores*, idem Vobis ostendere de Insulis in flumine Clanarum (d) ditionis Florentinæ; aut, dum sumus in Gallia, præternavigando Hispaniam, & in ipsis Lusitaniæ Insulis. (e) Sed, quoniam tempus, quo naves subducendæ erant, jam dudum effluxit, ego quidem hic Orationis meæ vela lubens contraho, immo demitto.

(a) *Diss. 4. ad Inst. n. 11.* Exceptis nonnullis Locis, & quidem, ubi dubium est, quo nomine, Alluvionis ne an Insulæ, censendum sit id, quod supra terram eminet. Vid. *Grot. de J. B. & P. l. 2. c. 8. §. 14. junct. Introd. in Jurispr. Holl. l. 1. part. 9. §.* In eenige nabuyrige. & *§. Aengaende de Eylanden.*

(b) *loc. supr. all. Conf. Wissenbach. ad. I. Disp. 9. §. 31.*

(c) *l. 2. c. 7. n. 2.*

(d) *Carpz. loc. supr. all. n. 5.*

(e) *Becmann. ad Grot. d. c. 8. §. 9.*

Nobilissimo & Consultissimo

AUCTORI,

Cum Orationem suam,

De

Regali Alluvionum Insularum-
que in flumine publico nata-
rum jure,

In Promotione (ut loquuntur) Docto-
rali publice ac solenniter habitam, nunc typis
descriptam, foras daret.

* * * * *

Est In IVVenCIs, est In equVIs patrVM
DeplCta VlrtVs! *Horat.*

* * * * *

Cereus obscuro modii sub tegmine poni
Non amat, aſt totam pingere luce domum.
Solis ad exemplum, pulſa qui nube per Orbem
Luminis evibrat ſplendida tela ſui.

Gau-

Gaudet in excelsis Aquilæ generosa propago
Lampade Phœbea ceu propiore frui:
Aëreasque petit rupes, ubi condere nidos,
Pullitiemque novam læta fovere solet.
Talparum deforme genus, sine luminis usu
Sub terra vivens, terrea claustra cavat:
Desidis atque animi nimium torpentis imago!
Quem nulla exili gloria tollit humo.
Ad talpas abeant & cæca cubilia talpæ!
Nobilis ingenii gloria calcar habet;
Calcar habet, laudesque suas virtutis amore
Sperat & a fera posteritate legi.
Talis es omnino, Clarissime PAGENSTECHER,
Enthea vis mentis quem super astra feret.
Nempe acri folio stimulatus PEGASUS hinnit,
Atque humiles campos linquit, ad astra volans.
Est aliquid prodire tenus! Documenta loquuntur
Optima, Tu quanto sis GENITORE fatus.
Magnus es in cathedra facundæ flumine linguæ,
Et *μαθός* eloquii non leve pondus habet.
Ecce; tuas iterum, Vir Consultissime, Curas
Elucubratas hæc nova charta dedit.
Alluvii dum jura doces, sive insula fiat,
Sive alias ripas fecerit unda sibi;
Cui rapiat donetque novas ad flumina terras
Diva Themis, mira dexteritate probas.
Haufimus hæc nuper sublimi e sede per aures,
Nunc oculis eadem sæpe legenda patent.
Docta per ora Virum doctissima Scripta volabunt,
Quæ tuus ad limam parturit usque labor.

Euge!

Euge! Vir excellens, tantos Tibi gratulor ausus,
 Musarum plausus plausibus addo meos!
 Præpetibus sublime petet tua FAMA quadrigis,
 Nec poterit terris, Te moriente, mori.
 Vive diu, canasque nives clementia Cœli
 Adspergat capiti, Suavis AMICE, vale!

Debiti Amoris, Honoris & Amicitia causa canebat

E museo, a. d.
 XXIV. Junii,
 1737.

WILH. NEUHAUS, SS. Theol. D.
 illiusque in Regia hac Acad. Prof.
 Ord. nunc per DEI gratiam tribus
 annis sexagenario major.

DISSERTATIO PHILOLOGICO - JURIDICA,

Continens,

DE

APPIO CLAUDIO CEN-
TEMMAHO,

Ad L. 2. §. 36. ff. de O. J.

OBSERVATIONES.

Quam

FAVENTE DEO O. M.

SUB PRÆSIDIO

HENRICI THEODORI
PAGENSTECHER,

A. d. 17. Febr. MDCCXXXVIII.

Publice H. L. Q. S. defendit

HERM. THEODORUS TENDERINGH,
VESALIA CLIVENSIS.

APPIUS CLAUDIUS CENTEMMANUS.

Pomp. *Libr. Sing. Enchiridii.*
in *L. 2. §. 36. ff. De Orig. Jur.*

Post hunc (*Appium Claudium Decemvirum*)
APPIUS CLAUDIUS ejusdem generis
maximam scientiam habuit. Hic CENTEM-
MANUS appellatus est, Appiam Viam stravit, &
Aquam Claudiam induxit, & de Pyrrho in Urbe
non recipiendo sententiam tulit. Hunc etiam
Actiones scripsisse, traditum est, primum de
Usurpationibus, qui liber non extat. Idem Ap-
pius Claudius, qui videtur ab hoc processisse,
R. literam invenit, ut pro Valesii, Valerii essent,
& pro Fufiis, Furiis.

Thes. I.

Præmitto, primi illius, apud Romanos, Appii, sive,
Attæ Clausi, de quo, præter alios, Sueton. in *Tib.*
c. 1., v. Lips. *ad Tac. p. 110. not. 34. & p. 193. not. 6.*
Nepotem fuisse *Appium Claudium Decemvirum*,
cujus & meminit Pomp. *h. n. §. 36. pr. & ejusd. l.*
§. 24.; Decemviri vero Abnepotem, *Appium Claudium*
Factum nostrum. Vid. Rich. Streinn. *de Gentibus & Fa-*
mil. Rom. in Claud. Gent. Thes. Ant. Rom. Græv. Tom. 7.
p. 1101. seq. & Rupert. Animadv. in Enchir. Pomp. l. 1. c. 8.
& l. 3. c. 2.

Thes.

Thes. II.

Refert Livius *Lib. 9. c. 29.*, in Censura, anno post V. C. 442., id est, ut Calvis. *in Op. Chron. p. 312.*, ante Christum natum 308., non Sulpitio & Sempronio, ut pessime Leewius *b. in not.*, quippe cum hisce Coss. alii fuerint Censores, sed M. Valerio Maximo & P. Decio Mure Consulibus, quod munus Sacrificandi Herculi a Gente Potitia ad servos translatum ivisset, memori Deum ira luminibus captum fuisse. Conf. Val. Max. *l. 1. c. 1. num. 17.* & Senec. *Libr. de Provid. c. 5.* Solus, quantum scio, Diod. Siculus *Libr. 20. Bibl. Hist. p. m. 373. seq.*, facta Appii aliter interpretando, quo, invidiam scil. Senatus reformidans, domi se prætextu aliquo continere posset, cæcitatem eum tantum *simulasse* scribit. Sed erravit! ut cordate, video quoque, monuisse Grotium *de Vit. Jctor. l. 1. c. 1. §. 6.* Add. Rutil. *Vit. Jctor. c. 3. §. 3 in fin.* Atque hinc jam agnomen CÆCI, per omnes Historias notissimum, & in ipsis Pandectis nostris apud Ulp. *in. L. 1. §. 5. de Postul.*

Thes. III.

Quod si ita est, quid, quæso, faciendum Pomponio, secundum Florentinam, id est, optimam Pandectarum editionem, eum CENTEMMANUM appellanti? *Hic, inquit, Centemmanus appellatus est! In re pueris nota, ait Rupert. supr. all. c. 2., & de qua Romani scriptores omnes consentiunt, solum cespitasse Pomponium, statuat alius, non ego. Legam omnino: HIC CÆCUS APPELLATUS EST.* Et sic in Editione Haloandrina. Sic & alii. Verum nos lectionem illam non admittimus, & quousque major revocet auctoritas, credimus Pomponio, Appium hunc *Centemmanum* quoque, vel, si vis, una mutata litera, cum Brunquello *Hist. Jur. p. 108.* Aliisque, vid. Feltmann. *Comm. ad ff. i. n. §. 36. num. 3., Centummanum* appella-
H 2
tum

tum fuisse. Apud Græcos Ægeon, de quo Virgil. 10. *Æneid.* 565. seq.

*Ægeon qualis, centum cui brachia dicunt
Centenasque manus &c.*

Ἑκατόγχειρ, vel Ἑκατόγχειρος vocabatur. v. Homer. 1. *Iliad.* 402. qui, apud Horatium *Centimanus Gyges*, 2.0.17. & 3.0.4. Et quidni sic & Appius, sive a rerum expediendarum solertia, sive a multitudine rerum pro Republica gestarum, *Centummanus* vocari potuit! Immo, veluti Frontinus *Lib. 1. de Aquæduct.* Appium hunc avito nomine *Crassum* appellat, cui nemo tamen propterea dicam scripsit; sic & in ipso hoc Pomponii Enchiridio singularia plura, tamquam totidem in nobili juris thesauro micantes gemulas, deprehendes, quæ frustra apud alios quæfiveris.

Thes. IV.

Qualia in Rep. munia gesserit Appius, vel sequens, si genuina modo est, docere possit inscriptio:

APPIUS. CLAUDIUS
C. F. CAECUS
CENSOR. COS. BIS. DICT. INTER
Rex. II. PR. II. AED. CUR. II. Q. TR.
MILIT. III. COMPLURA. OPPIDA
DE. SAMNITIBUS. CEPIT. SABINO
RUM. ET. TUSCORUM. EXERCI
TUM. FUDIT. PACEM. FIERI. CUM
PYRRHO. REGE. PROHIBUIT. IN
CENSURA. VIAM. APPIAM. STRA
VIT. ET. AQUAM. IN. URBEM AD
DUXIT. AEDEM. BELLONAE. FECIT.

Vid. G. Coccej. *h in not.* Pitisc. *in Lex. Ant. Rom.* Tom. 2. p. 1068. & novissime Cl. Ottonem *Libr. de Tutel. Viar. publ.* p. 337. & *in Præfat. Thes. Jur. Rom.* Tom. 1. p. 23. CENSORIS Appii meminit quoque Tabula Capitolina. Ubi, pro:

pro: CENS. AP. CLAUDIUS, Hermolaum Barbarum, vel quisquis is est, unde id habeat Barbarus, nimis oscitanter legisse: CÆSAR CLAUDIUS; atque ex eo decipitum fuisse magnum Salmasium, adnotat Rupert. *d. c. 2.*, Sed & ipsum tamen Rupertum, locum Plinii, de quo ibidem sermo, non recte intellexisse, Eruditiss. Gisb. Cuperus *Monum. Antiq. p. 250. seq.*

Thef. V.

Verum hic suboritur dubitatio. Cæcos forte literis quidem egregiam posse navare operam: quo pertinent CÆCI VIDENTES, apud Cl. Heumannum *Pæcil. Tom. 1. p. 139. seqq. p. 187. seqq. p. 231. seqq.* & Schelhorn. *Amæn. litter. Tom. 12. c. 2.* eosque inter, ipse Appius noster, qui, ut *Sexto Fastor. Ovid.*

Multum animo vidit, lumine captus erat:

Verum officiis publicis, *Judicis* v. g., qui *oculus justitiæ* scil. vocatur, v. Blarer. *ad L. Diffamari. c. 1. n. 9.*, admoveri vel præesse non posse.

Thef. VI.

Si Leges Romanas consulas, jam duæ diversæ quæstiones, altera: an *Judicis*, altera: an *Magistratus* officio fungi possint? a se invicem distinguendæ sunt. Ulpianus autem, Cæcum utique *Judicandi* officio fungi, & si ad rationationem ejus recte attendas, ad officium tale noviter quoque suscipiendum admitti posse, satis aperte docet; numquid vero & *Magistratum* gerere possit? in ea re ipsum distinguere, videmus, ut retinere quidem acceptum, exemplo, quod allegat, Appii Claudii nostri, sed adspirare ad novum non possit penitus. Allegat & aliud exemplum, sed quod non nominat, *eius qui gessit*. Quo tamen, vel ex ipsa *h. n. l. 2. §. 47. vs. Huic successit.*, referri potest, nisi fallor, exemplum C. Cassii Longini. Vid. Sueton. *Ner. c. 37.* Textus Ulpiani est; *Quamvis autem cæcus pro alio postulare non possit, tamen & Senatorium ordinem retinet, & judicandi of-*

ficio fungitur. Numquid ergo & Magistratum gerere possit? Sed de hoc deliberabimus. Extat quidem exemplum ejus, qui gessit. Appius denique Claudius Cæcus consiliis publicis intererat, & in Senatu severissimam dixit sententiam de Pyrrhi captivis. Sed melius est, ut dicamus, retinere quidem jam cæptum Magistratum posse, adspirare autem ad novum penitus prohiberi; idque multis comprobatur exemplis.

Thes. VII.

Ex hoc ergo Textu explicanda Lex 6. ff. de judic. ubi breviter: Cæcus judicandi officio fungitur. Arg. l. 26. sqq. ff. de LL. §. pen. vs. nam plebem. l. de L. Aquil. Eo magis, quod uterque ille Textus, ut inscriptiones indicant, ex ejusdem Jcti eodem Libro Sexto ad Edictum desumptus, vid. Jac. Labitt. *Usus Indicis Pandect.* c. 3. §. 16. Sed & ipsissimum hoc discrimen in Libris Basilicor. Tit. de Judicib. & ubi quisque ag. & Tit. de Advocat. sive de postul. Tom. I. p. 296. & p. 395. Edit. Fabrott. & iisdem fere verbis repetitum est. Conf. Duaren. *Disp. Anniv.* l. 1. c. 23. Donell. 17. *Comm.* 24. Bronchorst. 1. *Misc. Contr.* 32.

Thes. VIII.

Et sic cessat explicatio dissentientis Feltmanni L. 2. de Titul. Honor, c. 11., fungitur in d. l. 6. sumendum esse pro non desinit fungi. Licet cæteroquin exemplum, quod adducit, ex L. 35. ff. de Usur., recte se habeat. Vid. p. m. Parens noster, A. A. Pagenstecher, *Admon. ad Pand.* p. 4. §. 59. n. 2. Voet. *Comm. ad Pand. Lib.* 22. tit. 1. §. 10. Noodt. *Tr. de Fæn. & Usur.* L. 3. c. 12. Quod & ulterius illustrari potest ex L. 1. §. 3. ff. de Minor. ut scil. Minores ad annum 25. completum regantur, ut ibi dicitur, id est, non desinant regi, auxilio Curatorum, quos semel sponte admiserunt. Conf. l. seq. 2. eod. tit. verb. ad rem suam recipiendam. Et G. de Hertoghe *Tribonian. circa Leg. Lator, non err.* §. 10.

Thes.

Thes. IX.

Nec officit, quod urget Feltmannus, tempore Justiniani, qui omnia scil. JCtorum verba sua fecerit, immo jam ante, Magistratus ipsos judicare jussos fuisse. Nam, ut recte Schilter. *Prax. Jur. Rom. in For. Germ. Ex. 10. th. 24.*, non ideo judices pedanei dari desierunt. Conf. *Comment. Nostr. in S. Pompon. part. 2. cap. 2. lit. b. in not.*

Thes. X.

Illud saltem nos nihil movere potest, quod addunt Bachov. *ad Tr. Vol. 1. Disp. 8. th. 2. lit. B. & Disp. 12. th. 7. lit. C.* Aliique, Judicem, secundum jus novum, sententiam ex periculo recitare partibusque prælegere debere, de quo Rævard. *Protrib. cap. ult.* & Pollet. *Hist. For. Rom. l. 5. cap. 15. pag. 529.* cum supponatur scil. casus, quo judex id ipse facere potest; casu vero, quo non potest, non quidem memoriter, ut volebat Brunneman. *Comm. ad d. l. 6. ff. num. 2.* ipse se corrigens in *Comm. ad L. 2. C. de Sent. ex per. rec. n. 2.*, sed per Actuarium id expedire, & valere debeat Regula Juris altera: *Quod quis per alium facit, censetur ipse fecisse.* Vid. Tentzell. *Dissertat. de eo quod just. est circ. Cæc. §. 20.* Nec enim calumniari oportet, aut verba captare, sed qua mente quid dicatur, animadvertere, ut loquitur JCtus in *L. 19. ff. ad Exhib. id quod fortiter urget, & argumento, ex persona Appii, licet alia occasione, desumto, illustrat Cic. in ea pro Cæcin. cap. 18. & seq.*

Thes. XI.

Et proinde, ne quidem cum Struvio *Synt. Jur. Civ. Ex. 9. th. 10.* Voetio *Comment. ad ff. tit. de Judic. §. 42.* Hanedoes. 29. *Exerc. Imp. 3.* Aliisque, excipimus causas ocularem inspectionem desiderantes. Vid. ipsum Struv. *Evol. ad d. th. 10. n. 3.* Cæterum in nostris Judicibus hodie, cum sint Magistratus, obtinere distinctionem dictæ Legis 1. §. 5. facile

facile concesserim. Vid. Huber. *Eunom. Rom. ad. d. l. 6. n. 2. in fin.* ita ut superveniens cæcitas non noceat, III. Dn. de Cocceji *Jur. Contr. Pand. tit. de judic. qu. 6. præcedens noceat.* Diff. Schilter. *loc. supr. all.* Sed vide Stryk. *V. M. P. tit. de judic. §. 7.* Denique, nam & hoc addam obiter, de Cæco *Doctore Creando*, v. Itter. *de Honor. seu Gradib. Acad. cap. 7. §. 5.* De Cæco, *Ministro Ecclesiæ*, Cl. Boëhmer. *Jur. Eccles. Protest. Libr. I. tit. 20. §. 3. seq.*

Thes. XII.

Quod nunc ad ea attinet, quæ præclare ab Appio gesta memorat Pomponius, ea ad quinque diversa genera reduci possunt, quando eum (1.) *Appiam viam stravisse*; (2.) *Aquam Claudiam induxisse*; (3.) *de Pyrrho in Urbe non recipiendo tulisse sententiam*; (4.) *Actiones & de Usurpationibus scripsisse*; & (5.) denique, *R. literam invenisse*, tradit, ut *pro Valesii Valerii essent & pro Fusiis Furiis*. Sic enim verba Juris-Consulti, vers. *Hunc etiam &c.* accipimus, primum omnium Appium *actiones scripsisse & de Usurpationibus*, sive *e De pro & de*, ex usu scil. Scriptoris Libri Florentini, cum Ant. Augustino; vel etiam, *actiones scripsisse*, sed *primum*, sive *ante*, de Usurpationibus. Tum etiam, quin in vers. *Idem Appius &c.* de eodem hoc nostro Appio Cæco adhuc sermo sit, nulli dubitamus, sive verba illa: *qui videtur ab hoc processisse*, de Appio, qui videatur *ab hoc*, scil. a Decemviro, de quo *in princ. hujus §.*, processisse; sive de inventione literæ R., velis intelligere, pro *qui legendo quia*; sive etiam hac transpositione uti: *R. Literam invenit, videturque ab hoc processisse, ut &c.* Licet, quoad priorem illam interpretationem, incommodum nobis videatur, sic originem & gentem Appii, tamquam *rem incertam*, proposuisse Pomponium, de qua tamen dubitare, nec poterat, nec debebat.

Thes. XIII.

Primum est: APPIAM VIAM STRAVISSE. Sane, si magnitudo Romana in aliqua re, in viis etiam publicis quam maxime exsplenduit. Vel una illa, *Longarum*, ut Statio vocatur, *regina viarum*, vel, ut Martiali, *Ausoniae maxima fama via*, ab Appio Censore structa, & ab eodem *Appia*, ut postea ab instauratore suo *Trajana* vocata, considerantem in stuporem dabit. Consule sis, testem oculatum, Procopium *Lib. 1. de Bell. Gothor. Cap. 14. Corp. Hist. Byz. Tom. 2. p. 28.* &, qui hunc latius explicat, Lipsium *de Magn. Rom. L. 3. c. 10.* quos non exscribo. Illud addo, in eadem hac Via occurrere celebre illud, ab Appio nostro structum, triginta, ut volunt, & duo, vel, ut alii, duodecim, circiter milliaria ab Urbe dissitum, & vel ex Novi Fœderis tabulis cognitum, Ἀππίῃς ὁδὸς, APPIIFORUM. Vid. *Act. Apostol. c. 2. 8. vs. 15.* Lutherus obscuro verbo reddidit APPIFER. Meminit Cic. *2. ad Att. 10.* Horat. *1. Sat. 5. vs. 3. seq.* Suet. *Tib. c. 2.*

Thes. XIV.

Alterum: AQUAM CLAUDIAM INDUXISSE. Quam Pomponius, Eutropius, forte & Alii, *Aquam Claudiam*, hanc reliqui Scriptores ut plurimum *Appiam* vocant, & melius, ut videtur; ad distinctionem sc. *Aquæ Claudie*, in specie sic dictæ, quæ Imp. Claudio debetur. Vid. Sueton. *in Claud. c. 20.* Cujac. *h. in not.* & Jac. Gothofred. *Comm. ad L. 9. C. Theod. de Aqueduct.* De re ipsa, Liv. *Lib. 9. c. 29.* & Lips. *de Magn. Rom. l. 3. c. 11.* Quem si audias, necessum est, Aquam hanc Appiam & *Aqua Marcia* vetustiore fuisse, de qua controversia Cel. Burmann. *de Vect. Pop. Rom. Cap. 12. §. Primum occurrit &c.* & B. Gundling. *Opusc. part. 16. §. 15.*

Thes. XV.

Tertium: DE PYRRHO IN URBE NON RECIPIENDO SENTENTIAM TULISSE. In Epi ome quoque

quoque Liv. XIII. scriptum esse, Pyrrhum, post primum praelium, legato ad Senatum misso, petiisse, ut, componendæ pacis causa, *in Urbem reciperetur*; Alios vero hoc non memorare, Regemque nihil aliud, quam amicitiam & foedus per legatos petiisse, observavit jam Cl. Dukerus *ad Flor. l. 1. c. 18. num. 15. verbis: annexus est. in fin.* Jo. Corasius *Misc. Jur. Civ. l. 4. c. 21.* putat, eo amplius, Pomponio nostro obloqui Ulpianum *supr. all. L. 1. §. 5. ff. de postul.* in altero enim Textu dici, Appium *de Pyrrho in Urbe non recipiendo*; in altero autem, *de captivis Pyrrhi non recipiendis*, sententiam tulisse. Sed errat Vir Doctissimus: de Pyrrhi enim captivis *non recipiendis*, ne gry quidem apud Ulpianum: loquitur de Pyrrhi captivis *jam restitutis*. Vid. *Flor. d. l. 1. cap. 18. num. 15.* & quæ fuerit severissima illa Appii sententia, fere colligere est ex Val. Max. *l. 2. c. 7. n. 15.* Aliisque. Vid. Duker. *ad d. Flori loc. verbis: Captivosque.*

Thef. XVI.

Proinde nec admittendum, quod habet Leewius *h. in not.* narrans, cum Cineas, de pace ac foedere ineundo missus legatus, *gratuitam captivorum dimissionem obtulisset, non redimi captivos, ex Appi sententia, respondisse Senatum.* Nam & loca, quæ allegat, partim non loquuntur de Pyrrhi captivis, partim, ubi de iis loquuntur, de Appio, ne verbo quidem, multoque minus de tali ejus sententia, mentionem faciunt, immo partim quoque contrarium, & ab *ipsis scilicet Romanis*, & quidem *pro redimendis captivis*, legatos ad Pyrrhum missos fuisse, dicunt. Accursii autem, qui præ cæteris hic suavissimus est, ineptias, *ad d. l. 1. §. 5.*, ne tangimus quidem, relegandas ad similis farinæ alia, apud elegantissimi Virum ingenii, Josephum Aurel, de Januario *Respubl. Jctorum pag. 122. seq.*

Thef.

Thes. XVII.

Ipsam Appii Orationem, in Senatu habitam, videre est apud Plutarchum in *Pyrrho*, sive, *Opp. Tom. 1. pag. 394. seq. Edit. Wechel.* Meminit ejusdem Cic. de *Senect. cap. 6.* Sed exhibebo eam ex versione, licet & in ea ipsa sit quod desiderem, Nic. Cauffini de *Eloq. Sacr. & Hum. lib. 1. cap. 40.* Antea quidem cæcitatem meam moleste ferebam, nunc autem doleo, ad hoc oculorum incommodum, non accessisse surditatem: Neque enim consiliorum sententiarumque ignaviam atque turpitudinem audirem, quibus Pop. Romani gloria brevi est interitura. Ubi vester ille omnium, quotquot sunt, mortalium aures pervagatus sermo, quo jactabatis, illum Alexandrum Magnum, si in Italiam venisset, cum & vos ætatis flore, & vestri parentes consiliorum vigore florerent, invictum (ut prædicabatur) haudquaquam futurum, sed, aut sua fuga, aut certe, quod gravius est, cruore, vestri imperii nomen sanciturum fuisse. Phalerata (ut apparet) verba fuere, inania veritatis, plenissima jactationis. Chaonas quippe & Molossos, perpetuam Macedonum prædam, timetis, Pyrrhum exhorrescitis, qui unum aliquem ex istis Alexandri satellitibus semper affectatus, nunc non tam Græcis suppetias ferens, quam ipse domesticos hostes fugiens, circa Italiam diffusus vagatur. Scilicet isto vobis copiarum robore pollicetur Orbis imperium, quibus particulam Macedonie servare non valuit? Nolite existimare, hominem, si semel placaveritis, a vobis recessurum; quin potius hac lenitate innumeros alios estis excitaturi, qui vobis tanquam mortalium contemptissimis insultent, cum præsertim Pyrrhus non modo post tot illatas injurias impune abeat, sed etiam mercedem a P. R. ferat, quod vos Tarentinorum & Samnitium fecerit ludibrium.

Thes. XVIII.

Memorabile quoque est, & a nemine adhuc, quantum scio, adnotatum, quod refert Rev. Burnetus *dans son Voyage de Suisse, d' Italie, &c. pag. 3. in fin.* Cujus ipsa verba Gallica, licet invitus fere, ex editione, quator, hic subjicio: *La Harangue de Claudius (inquit) gravée sur une plaque de Bronze, placée au bout d'une Gallerie en la maison de ville (de Lyon), est une de plus nobles antiquités du monde, qui nous decouvre tres clairement la maniere d' écrire & de ponctuer de ce temps la &c.*

Thes. XIX.

Quartum: ACTIONES, ET DE USURPATIONIBUS, SCRIPSISSE. *Actiones* autem? Atqui hæ jam ante Appium fuere, & ex quo, id est, Gentium jure, sunt dominia atque contractus, ex eodem jure merito quoque Actiones esse, dicuntur! Verum *actiones* hic sunt *formule actionum*, vid. *b. n. l. 2. §. 12. ibi: quæ formam agendi*, quas, ne populus, prout vellet, institueret, certas solemnesque esse voluerunt Romani, *d. l. 2. §. 6. b. t.* quibusque adeo necessario utendum erat litigaturis, ut, nisi causa cadere vellent, quod illi *forma*, sive, *formula excidere* vocabant, ne latum quidem unguem ab iis recedere liceret. Vid. Senec. *de Clem. l. 2. c. 3.* Siccum. *de Judic. Centumvir. l. 1. c. 4.* Has actiones, jam olim ex LL. Tabb, & fere eodem tempore, compositas, *d. l. 2. §. 6.*, dicit Pomponius, SCRIPSISSE Appium: id quod ex iis, quæ *supr. d. l. 2. §. 7.* dixerat, eum has actiones *proposuisse* i. e. compilasse, & *ad formam*, sive, in certum ordinem *redegisse*, atque, eo sensu, *Librum, qui actiones continet*, scripsisse, explicari potest. Qui Liber, quantæ apud Romanos eo tempore utilitatis fuerit, vel exinde licet colligere, quod, referente Pomponio *b. n. l. 2. §. 7.*,
cum

cum Gnæus Flavius Appii Scriba, subreptum librum populo tradidisset, adeo gratum fuerit id munus populo, ut *Tribunus plebis fieret, & Senator, & Ædilis Curius*; addens: librum ipsum vocatum fuisse JUS CIVILE FLAVIANUM. Sed, veluti liber iste melius, me arbitro, vocatus fuisset JUS CIVILE APPIUM, vel, CLAUDIUM, ad exemplum, hic quoque memorati, JURIS CIVILIS PAPIRIANI, & JURIS ÆLIANI: ita, quæ dubia Pomponio, circa narrationem hanc, speciatim de *Ædilitate Flavii*, eo beneficio indepta, a Viris eruditis, ex Valerio Maximo *Libr. 2. cap. 5. n. 2.*, Livio *Libr. 9. cap. 46.*, & alias, obmota fuerint, nemo, modo non ἀμύντος, ignorare potest.

Thes. XX.

Alter, hic memoratus, Liber, est: DE USURPATIONIBUS. Usurpatio, dicam breviter verbis Juris-Consulti Pauli, est *Usucapionis interruptio*, L. 2. ff. de Usurpat. & Usucap. Et hac de re egisse Appii Claudii librum de Usurpationibus, ait Cl. Heinecc. *Ant. Rom. ad Instit. Lib. 2. tit. 6. §. ult.* Ubi vel ipsæ LL. Tabb., ut constat ex iis, quæ adhuc hodie supersunt, fragmentis, de *Temporibus Usucapionum*, de *Usucapione & Usurpatione uxorum*, Vid. Gell. l. 3. N. A. cap. 2. & similibus rebus aliis, materiam differendi Appio præbere poruerunt elegantissimam.

Thes. XXI.

De cætero vero, quid proprie eo libro tractaverit, aut quomodo librum suum ordinaverit Appius, mihi quidem ἀδύνατον est divinare: si quidem jam sua ætate librum eum amplius NON EXTITISSE, testatur Pomponius: fato, quod & aliorum Jctorum scriptis, jam tum accidisse, idem testatur Jctus *h. n. l. 2. §. 42. & 45.*:

ut mirum profecto videri non debeat, Pandectas Justiniani, & quidem, post ulteriora tot temporum interval-
la, non ex Appii Claudii, & plerorumque aliorum, qui liberam videre Remp., sed ex Papiniani, Pauli, Ulpiani, aliorumque, post occupatam Remp., Jctorum scriptis, compilatas fuisse. Licet & alias hujus rei rationes esse, nequaquam dubitandum. Ex professo Cl. Schultingius *Oratione priore Jurisprudentiæ Antejust. subjecta*. Ubi p. 896. & hæc causa: *Conditum erat insuper sub Adriano Imp. novum Edictum perpetuum*. Quid? An non & inde est, quod & in Codice quoque Justiniano nulla Lex, antiquior Hadriano, invenitur; quidquid. Gregorium Jctum, Leges, inde *ab Augusto*, in Codicem suum collegisse, scribat Schutzius *Comp. Laut. p. 7.*, qui error tamen ab aliis jam quoque adnotatus est. vid. Stryk, ibi *in Annot. verb.: usque ad Hadrianum*.

Thef. XXII.

Quintum, denique, est: LITERAM R. INVENISSE UT &c. Sentiunt nonnulli, Pomponium simpliciter accipientes, Appium nostrum revera literam R. primum invenisse; in primis scil., quum Tacitus *Annalium undecimo* testetur, Romanis paucas primum literas, deinde additas fuisse. Si dicas, eam literam utique Romanis jam ante fuisse cognitam, neque verisimile esse, pro *Roma* v. g. eos *Soma*, pro *Romulo* & *Remo*, *Somulum Semumque* dixisse; respondebunt, licet concedendum sit, scriptum fuisse v. g. *Soma* & *Somani*, pronuntiari tamen potuisse *Roma* & *Romani*, exemplo scil. literæ C. *Gajum* namque v. g. & *Gajam* enuntiavisse Veteres, a gaudio parentum dictos; Sed, ante inventam tamen literam G., *Cajum Cajamque* constanter scripsisse, Auctore Quintil. *Inst. Orat. Lib. 1. c. 7.* Vid. Balth. Branchu *Observat. ad Jus Rom. part. 1. Cap. 10.* Verum enim vero, cum ipse Pom-

Pomponius, ut plura jam non adducam, inventionem literæ R., Appio tributam, expresse ad duo vel pauca tantum vocabula restringat, quando ita eum literam R. invenisse tradit, *ut pro Valesii Valerii essent, &c.* ego quidem amore Appii mei ita me abripi non patiar, ut tribuam ipsi, quod nec ipse Pomponius, nec, præter eum, ullus alius unquam adseruit. Conf. Ant. Augustin. *de Nomin. Propr. Pand. Thes. Jur. Rom. Tom. 1. pag. 207. lit. B. & ibi Cl. Otto in Præfat. p. 23.* Ubi tamen pro verbis: *Ceterum APPIUS ab Æolibus, aut ab Atticis, mutationem illam hausisse videtur &c.* legendum sine dubio: *Ceterum ROMANI ab Æolibus, aut ab Atticis hausisse videntur &c.* Quid enim necesse erat Appio, foris quærere, quod jam domi habebat? Et ita quoque Muretus, ibi allegatus, *Thes. Jur. Rom. Tom. 4. pag. 170.* id quod admonuisse, ægre non laturum Virum Celeb., spero, & pro ea, qua est, humanitate confido.

TANTUM EST.

M. Θ. Δ.

ADDI-

ADDITAMENTUM

De Novellis Glossatis.

HOFFMANNUS *Histor. Juris Romano-Justinianeae*, Vol. I. Libr. 2. cap. 2. §. 14., cum dixisset, in Numero Novellarum, editiones earundem non convenire, in *Notis ibid. lit. C.* subjicit sequentia: „Magnam „confusionem hæc numeri differentia peperit. Cum enim „recentiores editiones, cum Contio & Dionysio Gotho- „fredo, CLXVIII. numerent Novellas, interruptus est „ordo Novellarum, qui in glossata editione observatur, „cum illæ, quas Haloander, Scrimgerus, Cujacius, alii- „que, invenerunt, infarctæ sint. Indicavit illas PAGEN- „STECHER in *Sicilim. manip. 4. pag. 17.* nempe Novell. „I. II. III. IV. V. VI. VII. VIII. IX. X. XI. XII. XIII. XIV. XV. „XVI. XVII. XVIII. XIX. XX. XXI. XXII. XXIII. XXXII. „XXXIII. XXXIV. XXXIX. XLIV. XLVI. XLVII. XLVIII. „XLIX. LI. LII. LIII. LIV. LV. LVI. LVII. LVIII. LX. LXI. „LXIII. LXVI. LXVII. LXIX. LXX. LXXI. LXXII. „LXXIII. LXXIV. LXXVI. LXXVII. LXXVIII. LXXIX. „LXXX. LXXXI. LXXXII. LXXXIII. LXXXIV. LXXXV. „LXXXVI. LXXXVIII. LXXXIX. XC. XCI. XCII. XCIII. „XCIV. XCV. XCVI. XCVII. XCVIII. XCIX. C. CV. CVI. „CVII. CVIII. CIX. CX. CXI. CXII. CXIII. CXIV. „CXV. CXVI. CXVII. CXVIII. CXIX. CXX. CXXIII. „CXXIV. CXXV. CXXVII. CXXVIII. CXXXI. CXXXII. „CXXXIV. CXLIII. CLIX. Inter has tamen non videtur „nominanda fuisse Nov. CVI. cum in Glossatis non ap- „pareat, uti monet Vir Consultiss. GOTTF. LUDOV. „MENCKEN in *Dissertat. de Novellarum Glossatarum &*

non

„non Glossatarum auctoritate., Verum, uti delenda hic est Novella XI., quippe quæ in Siciliment. all. loc. tamquam Glossata nequaquam indicatur, & de cetero quoque, propriis oculis, hac in re, ut apparet, non vidit HOFFMANNUS, sed fide tantum alterius nisus fuit, ita nimis temere Eum, absit verbo invidia! judicium protulisse, patet ex responsione, quam ipsi MENCKENIO jam anno 1712. dedit p. m. Parens noster, in Disputatione inscripta: *Carmina Legalia cum Adnotamentis*, quam ego tum, adolescens adhuc, Groningæ, sub præsidio Parentis, publice tuitus sum. Responsionem illam, quod Eruditis ingratum non fore existimo, hic subjicio: „Ceterum Dn. Gottfridus Ludovicus Mencken *de Novellarum Glossatarum & non Glossatarum auctoritate Juris*: Catalogum Novellarum Glossatarum, quem exhibui in *Irnerio meo inj. vap. Coit. 28. §. 7. (& in Sicilim. d. loc.)* equidem amplectitur, in eo tamen abs me recedit, quod Novellam CVI. inter Glossatas recensuerim. Verum, qui Corpora Juris Glossata curatius inspicient, illi dictam Nov. CVI. manifeste inter Glossatas invenient. Inter alia rogo Dn. Menckenium, ut dignetur evolvere Corpus Glossatum editum Parisiis anno MDL. apud Carolam Guillard viduam Claudii Chevallonii sub sole aureo, & Gulielmum Desbois sub cruce alba in via Divi Jacobi: Ubi dicta Novella CVI. pag. 701. & 702. non tantum integra apparet, sed & Glossis illustratur. Recte ergo Glossatis ex duplici hoc capite eandem connumeravi. Utrumque hoc non Glossatis deest. Nam hæ Glossas non habent, immo in Corpore Juris Glossato ne quidem apparent.

ADNEXA RESPONDENTIS.

I.

Matrimonium, sine parentum consensu contractum, de Jure Civili est ipso jure nullum.

II.

Tutor, ob culpam latam remotus, non fit infamis.

III.

Vestimentorum regulariter est Quasi-ususfructus.

IV.

Donatio, ob supervenientiam liberorum, revocari potest.

V.

Fratrum filii, etiam si soli sint & thios non habeant, succedunt in stirpes.

VI.

In Deposito non habet locum retentio, ne quidem propter impensas necessarias.

VII.

VII.

*Exceptio non numeratæ pecuniæ post bien-
nium non potest opponi, etiamsi de-
bitor onus probandi in se velit susci-
pere.*

VIII.

*Condictio furtiva adversus furis heredes
non datur, nisi quatenus ex re furtiva
locupletiores sunt facti.*

IX.

*Credens in refectiorem navis non habet
tacitam hypothecam.*

X.

*Inquisitus, qui præstito juramento pur-
gatorio absolvitur, recte adhuc in ex-
pensas condemnatur.*

FINIS.

Was hilft der Perlen Glanz, wann Erd und finstere Mächte
 Denselben nur verhüllt verbergen vor der Welt?
 Was nützt ein Diamant, samt dessen schön Gemächte,
 Wann er in tieffem Schlamm und Meeres-Bauch gestellt?
 Sie nützen beyde nicht, und mögen nicht vergnügen,
 So lang erwehnte Sach' so herrlich' Ding' besiegen.
 Kein Wunder dann, mein Freund! daß Er auch dis wil sagen,
 Da Er sein' Wissenschaft und Kunst ans Licht gibt hier,
 Die auch, wie jene Sach', bisher verborgen lagen,
 Nun aber tausend mahl mehr glänzen, wie Saphir;
 Indem Er, was annoch mit Dunkelheit umringet,
 Und schiene nicht zu seyn, so hell am Tage bringet.
 Es ist dann meine pflicht, mein Freund! zu gratuliren,
 Zu wünschen, daß ihn Gott, aus seinem Himmel-Schatz,
 So seegne ferner hin, so seegne sein studiren,
 Daß Er dereinst im Rang der Grossen finde Platz.

Dieses wenige hat dem Hn. Defendenti
 und Freunde zu Ehren aus innigster
 Liebe hinzu setzen wollen

F. D. COCHIUS, Theol. Cult.

AD EUNDEM.

Hem! Tibi, *Virtutis* cui trita est semita, TENDRINGH,
 Diva Themis templum pandet *Honoris*. Ave!

Voueo & ominor

JOH. ALEX. GUINAND. PAGENSTECHER,
 Hum. Lit. Stud.

Pagenstecher, Heinrich Theodor,

Henrici Theodori Pagenstecher ... Dissertationum trias: I. de sceptro,
Maiestatis insigni; II. de regali alluvionum insularumque in flumine
publico naturam iure; III. de Appio Claudio Centemmano

Lemgovia 1739

4 Diss. 502#Beibd.20

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10655373-5

VD18 15025047-001